

Ε Ζ Α Γ Ν Θ

Π Κ Τ ε χ Α

Λ Ο Γ Ο Υ

ΤΕΥΧΟΣ 5^ο

ΑΠΡΙΛΙΟΣ
2022

Χ Α Ρ Ι Ν

Ξ Α Ο δ Σ Φ

Κ μ Η Ω Ξ Ε

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΗΣ (ΑΡΧΙ)ΣΥΝΤΑΞΙΑΣ

της Θεώνης Χαβέλα 1

MULTILINGUISME À LA FRANCAISE ANTE PORTAS : MARÉE MONTANTE, REFLUX OU RESSAC ?

του Τάσου Αναγνώστου 2

ΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ ΠΟΥ ΚΑΙΝΕ

του Νίκου Σαραντάκου 5

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΣ – ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΣ: ΑΜΟΙΒΑΙΩΣ ΑΠΟΚΛΕΙΟΜΕΝΕΣ Ή ΣΥΝΩΝΥΜΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ;

του Πέτρου Παπακαλού 7

ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ (Ένα μεταάρθρο)

του Τάσου Αγγελίδη 11

ΣΑΦΗΣ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΑΠΛΗ ΓΡΑΦΗ: ΜΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΕΡΗΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΟΛΙΤΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΥΣ

της Μαίρης Ορφανού 17

ΘΕΜΑΤΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

της Ομάδας Ορολογίας του ΤΕΓ 25

Στο τεύχος αυτό
συνεργάστηκαν
(αλφαβητικά):

Αρθρογραφία:

Τάσος Αγγελίδης
Μεταφραστής – Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

Τάσος Αναγνώστου
Προϊστάμενος τμήματος
ελληνικής γλώσσας –
Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Μαίρη Ορφανού
Γλωσσομαθής Νομικός –
Μεταφράστρια Νομικών
Κειμένων

Ομάδα Ορολογίας
του τμήματος ελληνικής
γλώσσας – Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

Πέτρος Παπακαλός
Γλωσσομαθής νομικός –
Δικαστήριο της ΕΕ

Νίκος Σαραντάκος
Μεταφραστής – Ευρωπαϊκό
Κοινοβούλιο

Θεώνη Χαβέλα
Μεταφράστρια – Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

Επιμέλεια:

Σπύρος Γοργόρης
Βοηθός – Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

Γιάννης Νικολαΐδης
Βοηθός – Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

Οι απόψεις που διατυπώνονται στα άρθρα του «ΛΟΓΟΥ ΧΑΡΙΝ» απηχούν αποκλειστικά προσωπικές γνώμες των συγγραφέων τους και δεν δεσμεύουν κατ' ουδένα τρόπο την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τη Γενική Διεύθυνση Μετάφρασης, το Τμήμα Ελληνικής Γλώσσας ή τη συντακτική επιτροπή του περιοδικού.

Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού σέβεται τις επιλογές των συντακτών σε συμβατικά ζητήματα ορθογραφίας και στίξης.

Διεύθυνση επικοινωνίας: DGT-EL-2-SECRETARIAT@ec.europa.eu

ΤΗΣ (ΑΡΧΙ)ΣΥΝΤΑΞΙΑΣ

της Θεώνης Χαβέλα

Στον μεταπραγματικό κόσμο που ζούμε, ο οποίος μας ωθεί να καταναλώνουμε περιεχόμενο —όχι να διαβάζουμε, να ακούμε ή να βλέπουμε, αλλά να καταναλώνουμε— αδιάκοπα και άκριτα, χρειάζονται στιγμές που να προσφέρουν μια απαραίτητη ανάπαυλα, μια ανάσα. Έτσι βλέπουμε το Λόγου Χάριν. Μια ευκαιρία ουσιαστικής επικοινωνίας μεταξύ των δημιουργών του, των συντακτών του και των αναγνωστών. Παρόλο που οι συνθήκες της εποχής μας μάς ωθούν να κάνουμε περισσότερα και πιο γρήγορα, εμείς επιλέγουμε να σταματήσουμε στιγμιαία τον χρόνο και να συγκεντρώσουμε για εσάς, στο παρόν τεύχος, διάφορους τύπους άρθρων από επίκαιρα θέματα που... καίνε μέχρι διαχρονικά ζητήματα που απασχολούν όσες και όσους ασχολούνται επαγγελματικά με τη γλώσσα και τη μετάφραση.

Το τεύχος μας, λοιπόν, ξεκινάει με το άρθρο του προϊσταμένου του Τμήματος Ελληνικής Γλώσσας, **Τάσου Αναγνώστου**, στο οποίο σχολιάζει το ιδιαίτερα ακανθώδες πια ζήτημα της παντοδυναμίας των —μέτρων— αγγλικών στην Ένωση, αλλά και την ανάγκη ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού των ολοένα και περισσότερο αποδυναμωμένων γλωσσικών υπηρεσιών αυτής, προκειμένου να επιτευχθεί ο απώτερος και ιερός στόχος της πολυγλωσσίας: να φέρει την ΕΕ πιο κοντά στον πολίτη.

Στη συνέχεια, θα διαβάσετε τον επίκαιρο ορολογικό σχολιασμό του συναδέλφου-μεταφραστή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο **Νίκου Σαραντάκου** για τα καύσιμα. Μπορεί οι τιμές τους να καίνε, αλλά τουλάχιστον μαθαίνουμε χρήσιμες και ενδιαφέρουσες πληροφορίες για την ετυμολογία της βενζίνης, του ντίζελ και πολλών άλλων.

Σειρά έχει το άρθρο του **Πέτρου Παπακαλού**, σταθερού συνεργάτη του περιοδικού μας, στο οποίο αναλύει ένα ζήτημα που συχνά παιδεύει τις μεταφράστριες και τους μεταφραστές, τη διάκριση μεταξύ των όρων «νομοθετικός» και «κανονιστικός», το περιεχόμενο και τη χρήση τους, ενώ προτείνει και λύσεις για διαφορετικές περιπτώσεις στις οποίες πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τους εν λόγω όρους.

Ο **Τάσος Αγγελίδης** αυτή τη φορά εισέρχεται σε μια νέα πραγματικότητα, με αναδυόμενες έννοιες που πρέπει να αποκτήσουν όνομα (βλ. deepfakes) ή με παλιότερες έννοιες που συγκεκριμενοποιούνται πλέον και αποκτούν περιγραφή (βλ. incels), ξεκινώντας από τη lingua franca, τα αγγλικά, και περνώντας μετά στα ελληνικά. Οι ορισμοί που έχει συγκεντρώσει σίγουρα θα σας φανούν χρήσιμοι και θα ξεκαθαρίσουν το θολό τοπίο που συχνά συνεπάγονται οι νέες λέξεις.

Στο παρόν τεύχος καλωσορίζουμε και τη **Μαίρη Ορφανού**, γλωσσομαθή νομικό και μεταφράστρια νομικών κειμένων, η οποία μας απέστειλε το άρθρο της για τη σαφή γραφή, όπως προέκυψε από την πολύ ενδιαφέρουσα ομιλία της στο διαδικτυακό σεμινάριο με θέμα «Clear Writing / Σαφής γραφή: Πώς να γράφετε για να σας καταλαβαίνουν» που συνδιοργάνωσαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Μέσα από συγκεκριμένες προτάσεις και ενδιαφέροντα παραδείγματα, θα δείτε πώς μπορεί κανείς να γράφει με σαφή και απλή γλώσσα και πώς μπορούν να βελτιωθούν οι σχέσεις μεταξύ κράτους και πολιτών ή επιχειρήσεων.

Για το τέλος αφήσαμε το ενημερωτικό δελτίο της **Ομάδας Ορολογίας** του Τμήματος Ελληνικής Γλώσσας της Επιτροπής, στο οποίο περιλαμβάνονται όροι που τυποποιούνται και καταχωρίζονται στην ΙΑΤΕ, χάρη στην άοκνη και πολλαπλή προσπάθεια των ορολόγων του τμήματός μας.

Ελπίζουμε να απολαύσετε και αυτό το τεύχος. Για οποιοδήποτε σχόλιο ή παρατήρηση, μπορείτε να επικοινωνείτε μαζί μας στα στοιχεία που θα βρείτε στη σελίδα των περιεχομένων. Τέλος, μην διστάσετε να μας στείλετε τη δική σας συνεισφορά σχετικά με τη μετάφραση, τη γλώσσα ή την ορολογία ώστε να δημοσιευτεί σε ένα από τα επόμενα τεύχη μας.

MULTILINGUISME À LA FRANCAISE ANTE PORTAS : MARÉE MONTANTE, REFLUX OU RESSAC ?

του Τάσου Αναγνώστου

Les Français sont déjà débarqués à Bruxelles il y'a déjà quelque temps pour assumer la présidence du Conseil Européen pendant les premiers six mois du 2022.

Leur agenda inclut entre autres le but de rendre au multilinguisme sa splendeur d'antan contre l'hégémonie de l'anglais qui s'est érigé à lingua franca de l'Union Européenne surtout depuis l'élargissement post soviétique en 2004... (et ceci malgré la lettre et à l'encontre de l'esprit des traités qui prônent la sauvegarde de l'autonomie linguistique des états et de leurs citoyens).

La portée de leurs intentions est révélée tant par la décision d'effectuer toutes les réunions du Conseil Européen en français dorénavant (tant qu'ils seront là) que par le traitement intensif réservé au sujet de l'impasse du multilinguisme au sein de l'Union Européenne par la presse et la télévision française récemment durant même la période festive la plus récente.

Le chantier est vaste et épineux.

Au fait difficile d'imaginer une réinvention du multilinguisme selon les principes des Traitées et les règles initialement prévues à ce sens pour les 4 langues et leurs 6 combinaisons d'il y a plus que 60 ans au moment où aujourd'hui les langues dépassent les 20 et les combinaisons y afférentes les 500.

Impensable, ainsi, d'abandonner l'approche de l'utilisation d'une langue pivot au moins pour la communication intra- et inter- institutions murs.

Utopique aussi de ne pas opter pour se servir en tant que langue pivot de la langue de scolarité de loin la plus utilisée partout en EU : l'Anglais.

Et ceci malgré le fait que en tant que langue maternelle ne compte que peu après le départ du Royaume Uni, puisqu'il reste langue officielle [mais pas nécessairement maternelle] seulement chez deux états membres de moindre importance démographique.

Tout de même, les vives protestations récentes du Parlement Européen quant à la piètre qualité linguistique des réponses de la Commission à ses questions ainsi que les suggestions des parlementaires non seulement pour l'augmentation du budget à l'égard des ressources humaines des Institutions en général mais aussi, et surtout, en faveur du renforcement considérable des services linguistiques de la traduction, révèlent l'étendu d'un malaise linguistique dont le compte institutionnel devra être réglé tôt ou tard.

La multiplication des « disclaimers » officiels qui signalent aux lecteurs que la qualité linguistique de plusieurs milliers des pages est douteuse sont un argument de plus à considérer sérieusement relativement à l'urgence d'une réforme du régime linguistique auprès des Institutions de la EU.

Si besoin était, y contribueraient aussi les conclusions relativement pénibles d'une simple lecture des textes souvent inacceptables des plateformes mises à la disposition du citoyen lambda dans des versions en leur langues principales, plus que maladroites, prétendument pour les inciter à contribuer au débat européen.

Dans ce contexte d'un multilinguisme en hibernation qui semble souvent repousser plutôt qu'attirer le citoyen, certaines mesures s'imposeraient.

La qualité des originaux par exemple devrait s'améliorer, en vérifiant au moment de l'embauche le très haut niveau des connaissances en Anglais des futurs membres du personnel, alors que par la suite, des séminaires de rédaction en Anglais devraient se généraliser selon le modèle prôné par le « Clear Writing Campaign » de la DGT.

Sinon le multilinguisme continuera à pâtir à cause de rédacteurs qui écrivent mal et beaucoup dans une lingua franca qu'« iels » maîtrisent moyennement. Cependant, l'effort à ce niveau ne pourra produire des effets bénéfiques que à long terme. Éduquer le personnel pour lui apprendre à se servir d'un Anglais nuancé à la hauteur des aspirations politiques des institutions ne pourra pas se faire du jour au lendemain.

Seul remède immédiat est, donc, le renforcement conséquent des services linguistiques.

Ceci dit, il faut souligner que de longues années de négligence et de pénurie de ressources (tant humaines que budgétaires) ont rendu squelettiques les services de traduction et d'interprétation, considérés, à tort, une priorité négative dans le contexte de la politique de la distribution intra-muros des ressources des institutions européennes.

Une manie malsaine de fausses économies a poussé les institutions européennes à adopter des stratégies catastrophiques pour les services tant de la traduction que de l'interprétation.

Au fait les institutions qui ambitionnent de s'adresser à deux fois plus d'états et des citoyens depuis 2004, essayent de le faire avec la moitié des linguistes par langue par rapport à la période d'avant 2004. Et ceci alors que, inexorablement, les effectifs du reste de l'administration gonflent de plus de 50%. Si on tient compte de la prolixité aggravante des institutions, telle mesurée par l'augmentation des pages rédigées et traduites, dont l'augmentation frôle le 50% par rapport à 2000, on se rend compte, encore plus, de la vacuité de cette approche.

Pour l'instant la seule excuse évoquée est que des logiciels « intelligents » peuvent bientôt se substituer aux linguistes.

Ce n'est pas à exclure dans l'avenir. D'ailleurs, de tels faux prophètes accompagnent les linguistes depuis plusieurs décennies.

Ce qui reste concret, pourtant, pour l'instant, c'est qu'actuellement les produits linguistiques des logiciels dits intelligents laissent à désirer.

La qualité souvent médiocre de textes qu'ils rédigent ridiculisent parfois l'Union Européenne et aliènent la majorité écrasante des citoyens qui ne s'y retrouvent pas linguistiquement.

Les réviser s'avère clairement plus couteux que la traduction ou l'interprétation faites par des humains.

Alors, quoi qu'on dise le temps où les linguistes devront se mettre au service des machines plutôt que de s'en servir d'elles eux-mêmes, semble encore et toujours lointain.

En conséquence, la pilule amère pour guérir le multilinguisme de l'Union incessamment et lui permettre de contribuer à une communication de qualité digne des aspirations des Institutions de l'Union, continuera à passer par le renflouement de nos services linguistiques.

Le plus vite, on procède le mieux sera.

Mais le défi semble intraitable.

Au fait, la précarité grandissante des interprètes, des traducteurs et du personnel connexe en conjugaison avec la réduction dramatique de leur nombre, le raccourcissement de leurs carrières depuis 2014 et des salaires revus drastiquement à la baisse depuis 2004 (au point que certains lieux de travail des institutions européennes, comme le très cher Luxembourg, sont loin d'être attractifs comme perspective d'emplois) rendent l'assainissement du multilinguisme européen encore plus compliqué, voire cauchemardesque.

Sauf si l'ambition française s'épuisera à essayer de restituer à la langue de Voltaire son lustre et son protagonisme d'avant 2004.

Alors, l'expérience s'avèrera faillible et ce comportement sera facilement taxé d'être myope, insuffisant, tardif et tristement passager. En d'autres termes, seulement une preuve de vanité « cocorico », un dernier baroud d'honneur sans lendemain de la part des magnifiques perdants, hélas rôle souvent par excellence français...

Finaleme^{nt}, il serait dommage pour l'Union Européenne qui, en continuant à ne pas se faire comprendre convenablement dans les langues de ses états membres et de ses citoyens, risquerait l'effondrement plutôt qu'un simple ébranlement, aussi improbable que ceci puisse paraître à première vue aujourd'hui.

Seul qui vivra verra mais le chantier est, sans l'ombre d'un doute, titanesque.

Il reste à vérifier si les nouveaux maîtres du temple disposeront d'assez de lucidité, de zèle et d'énergie pour aborder ce pari multifacétique intégralement, de manière sphérique et dans son entièreté.

Pourtant, étant pratiquement à la veille d'une élection présidentielle délicate censée avoir lieu dans 4 mois en France et alors que la campagne y afférente bat son plein, tenir un tel pari de la part de l'exécutif français actuel ne paraît pas chose facile.

De toute manière, les intentions exprimées semblent bien meilleures que les intérêts linguistiques français stricto sensu... mais on sait que souvent une voie parsemée de bonnes intentions aboutit à l'enfer plutôt qu'au paradis, selon un dicton français particulièrement bien connu à l'hexagone.

Ce qui est sûr c'est que pour l'instant à la tour de Babel de l'Union Européenne à l'harmonie de la polyphonie linguistique souhaitée par les pères fondateurs s'est succédée la discorde de la cacophonie des très hauts dignitaires dont l'anglais est parfois si limité qu'il paupérise non seulement la forme de leur expression mais aussi, et surtout, la substance de leur pensée.

Sans garantie, évidemment, qu'« iels » allaient s'avérer de meilleure facture intellectuelle et politique en s'exprimant dans leurs propres langues maternelles.

Au moins sans le double alibi de leur anglais inachevé et de la privation de leur langue de scolarité, on pourrait mieux discerner les cas flagrants d'insuffisance (et de suffisance) politique et administrative et ceci, peut-être, à temps pour corriger le tir en ce qui concerne certaines nominations et promotions qui suscitent pas mal d'interrogations raisonnables.

Ce qui est certain c'est qu'un Conseil sous la tutelle de la France pourrait, en se coalisant avec le Parlement Européen, revenir à la charge, vu leur importance en tant que instances budgétaires principales, vers la Commission dans le but de lui faire entendre raison ou « talk some sense », si nécessaire en Anglais.

Sinon, au bout de quelques mois au moment du retrait du sceptre de la présidence du Conseil on sera censés évoquer devant le corps inerte du multilinguisme les vers [toujours en Français!] du poète roumain Guillaume Apollinaire :

« Incertitude, ô mes délices / Vous et moi nous nous en allons / Comme s'en vont les écrevisses / À reculons, à reculons. »

Soyez, alors, les très bienvenus chers franciliens.

Le défi herculéen de ressusciter notre multilinguisme européen moribond vous attend impatiemment.

À vous de relever ce gant(elet)...sans oublier les délais dictés par les dates butoirs de votre action.

Après tout, vous ne disposez que de six mois et si vos labeurs s'avèrent peu concluants vos efforts en faveur de notre réanimation linguistique seront jugés une parenthèse digne d'une fata morgana, mirage d'un passé certes glorieux mais définitivement et tragiquement dépassé.

Το παρόν άρθρο αναδημοσιεύεται από το φόρουμ της ΓΔΜ όπου εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις 26/01/2022.

ΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ ΠΟΥ ΚΑΙΝΕ

του Νίκου Σαραντάκου

Τις τελευταίες μέρες όλοι συζητάνε για τα καύσιμα και την τιμή τους, που έχει εκτοξευτεί στη στρατόσφαιρα –κάτι που είχε αρχίσει ήδη πριν από την ουκρανική κρίση αλλά που επιδεινώθηκε πολύ μετά τη ρωσική εισβολή και τον πόλεμο, εδώ και είκοσι μέρες.

Τα καύσιμα, που λέμε, είναι ουσιαστικοποιημένο επίθετο. Το επίθετο είναι «καύσιμος-καύσιμη-καύσιμο» (π.χ. καύσιμη ύλη, καύσιμο μίγμα) και έχει προέλευση αρχαία. Καύσιμος, στα αρχαία, ήταν ο κατάλληλος για καύση· για παράδειγμα, στην Κύρου Ανάβασι του Ξενοφώντα διαβάζουμε: *έκαιον πάντα, όσα καύσιμα εώρων*.

Το ουσιαστικοποιημένο πάλι επίθετο, το καύσιμο, είναι σημασιολογικό δάνειο από το γαλλικό *carburant*. Συνήθως εκφέρεται στον πληθυντικό (στερεά/υγρά καύσιμα, πρατήριο καυσίμων, η τιμή των καυσίμων, ανεφοδιασμός σε καύσιμα), αλλά ο ενικός επίσης χρησιμοποιείται (διάβαζα, ας πούμε, τις προάλλες ένα άρθρο με τίτλο «γιατί δεν προχωράει το υδρογόνο ως καύσιμο;»).

Το καύσιμο βέβαια προέρχεται από την καύση και το ρήμα καίω. Να πούμε εδώ ότι έχουμε και το κάψιμο, που όμως δεν είναι ο λαϊκός τύπος του καυσίμου αλλά άλλη λέξη, της δημοτικής βέβαια, ρηματικό ουσιαστικό που δηλώνει την ενέργεια ή το αποτέλεσμα του ρήματος «καίω» και έχει πάρει και άλλες σημασίες. Άλλωστε είναι ανισοσύλλαβο (του καψίματος ενώ του καυσίμου).

Όταν δεν προσδιορίζουμε τι καύσιμα εννοούμε, η υπόρρητη παραδοχή είναι ότι αναφερόμαστε σε καύσιμα για αυτοκίνητα. Αλλιώς, θα το προσδιορίσουμε: καύσιμα αεροπλάνων, ας πούμε. Για την καύσιμη ξυλεία υπάρχει και ο μονολεκτικός όρος «καυσόξυλα», ο δε Χαρίλαος Τρικούπης, τον καιρό πριν από τα αυτοκίνητα, είχε ονομαστεί «Καυσόξυλος» επειδή ήθελε να βάλει φόρο στα καυσόξυλα.

Καύσιμα έχουμε στερεά (τα ξύλα που μόλις είδαμε, τα κάρβουνα/κοκ, τον λιγνίτη, τον λιθάνθρακα, κ.τ.λ.), έχουμε υγρά (πετρέλαιο διαφόρων τύπων, βενζίνη κ.τ.λ.), έχουμε και αέρια (φωταέριο, υγραέριο, φυσικό αέριο). Κι ένα φαινομενικό παράδοξο: ενώ τα καυσόξυλα είναι τα ξύλα που προορίζονται για καύση, τα καυσάερια είναι τα αέρια που προκύπτουν από την καύση.

Αφού όμως η αναμενόμενη «παρέμβαση στα καύσιμα» θα εστιαστεί στο πετρέλαιο και στη βενζίνη και όχι στην κηροζίνη των αεροπλάνων ή στις μπρικέτες ή στα κάρβουνα, θα εστιάσουμε κι εμείς το υπόλοιπο άρθρο μας σε αυτά τα δύο.

Το πετρέλαιο οι αρχαίοι Έλληνες και οι Ρωμαίοι το ήξεραν, αλλά δεν το έλεγαν έτσι –νομίζω πως το έλεγαν «νάφθα». Σύμφωνα με το ετυμολογικό του Μπαμπινιώτη, η ελληνική λέξη είναι μεταφορά του ελληνογενούς μεσαιωνικού λατινικού *petroleum*, ενώ σύμφωνα με το ΔΚΝ είναι μεταφραστικό δάνειο από το γαλλικό *pétrole* (που με τη σειρά του προέρχεται από το μεσαιωνικό λατινικό *petroleum*, που εμφανίζεται γύρω στον 13ο αιώνα).

Ωστόσο, στο TLG βρίσκω μερικές αναφορές στη βυζαντινή και νεότερη γραμματεία. Ας πούμε, ο Αναστάσιος Γόρδιος, που γράφει στις δεκαετίες γύρω στο 1700, συνιστά σε κάποιον εντριβές «με πετρέλαιον, ήγουν νεύτι», ενώ ο Νικόλαος Μυρεψός, γιατρός του 13ου αιώνα, αναφέρει στις συνταγές του πετρέλαιον. Πιο παλιά ακόμα, ο Επιφάνιος Αγιοπολίτης, που έγραψε περιγραφή της Συρίας τον 8ο-9ο αιώνα, λέει: «έγγυς δέ τής αὐτῆς πέτρας, ἔνθα ὁ μωυσῆς ἔστη ρεῖ τὸ πετρέλαιον».

Θα μου πείτε: οι λόγιοι που χρησιμοποίησαν τη λέξη τον 19ο αιώνα είχαν υπόψη τους τον Μυρσφό ή τον Αγιοπολίτη; Δεν ξέρω. Όταν όμως ο πατριάρχης Καλλίνικος (που τον αναφέραμε πρόσφατα) τον 18ο αιώνα γράφει, για την Αίγυπτο:

Καὶ ἔλαιον συνάγουσιν ἀντίκρου τοῦ ἁγίου
 τοῦ Ἀντωνίου τὰ βουνά, ἐγγὺς τοῦ Σουβεσίου,
 ὃ εἶναι ἰαματικόν, ὑπὸ πολλῶν ζητεῖται,
 ὃ κρυωμένος ἀλειφθεὶς μεγάλως ὠφελεῖται.
 Τοῦτο δ' ἐστὶ πετρέλαιον, ὁμοίως καὶ τὸ ἄλλο
 παρόμοιον μὲ φαίνεται, ἀνίσως καὶ δὲν σφάλλω.

αυτό μάλλον δείχνει ότι ο όρος ήταν σε χρήση.

Πετρέλαιος είχε ονομαστεί (και πάλι) ο Χ. Τρικούπης εξαιτίας του μονοπωλίου που επεβλήθη επί των ημερών του στο πετρέλαιο. Να πούμε και για το χρώμα πετρόλ (ανάμεσα πράσινο, γκριζο και μπλε δεν είναι;) αλλά και για τις *petroleuses*, τις πυροπλήτρες της παρισινής Κομμούνας.

Να σημειώσω, ανάμεσα στα πάρα πολλά που θα μπορούσα να γράψω, το συντομευμένο πρώτο συνθετικό πετρο- (πετροδολάρια, πετροχημικά κ.τ.λ.).

Πάμε τώρα στη βενζίνη. Η βενζίνη προέρχεται μεν από το πετρέλαιο, με απόσταξη, αλλά η λέξη βενζίνη έχει άλλη ιστορία. Τον όρο τον έπλασε, στα γερμανικά, Benzín, ο Γερμανός χημικός Eilhardt Mitscherlich (1794-1863) για να ονοματίσει την ουσία που λέμε σήμερα βενζόλιο. Ο Μίτσερλιχ είχε παράξει (σικ, ρε) την ουσία αυτή αποστάζοντας βενζοϊκό οξύ, γι' αυτό και την ονόμασε Benzín. Αυτό το βενζοϊκό οξύ έβγαινε από μια ρητίνη που ερχόταν από τη Σουμάτρα, ρητίνη που την είπαν benzoin στα αγγλικά, benjoin στα γαλλικά, από το καταλανικό benjuí, το οποίο είναι δάνειο από το αραβικό luban jawí, δηλαδή «λιβάνι της Ιάβας» (οι Άραβες είχαν μπερδέψει Ιάβα και Σουμάτρα), όπου το lu- θεωρήθηκε άρθρο!

Ενώ αρχικά ο όρος Benzín (και ο γαλλ. benzine) δήλωνε το βενζόλιο, στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα χρησιμοποιήθηκε για τη βενζίνη, προϊόν της απόσταξης του πετρελαίου.

Αλλά τα ονοματολογικά του πετρελαίου και της βενζίνης στις διάφορες γλώσσες και στις διάφορες περιοχές του κόσμου έχουν πολύ μπέρδεμα.

Καταρχάς, στα αγγλικά το πετρέλαιο λέγεται συνήθως crude oil ή συχνότερα σκέτο oil. Θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ότι σκέτο λάδι εμείς λέμε το ελαιόλαδο και οι αγγλοσάξονες το... πετρόλαδο.

Πάμε πιο κάτω στο μπέρδεμα. Όπως θα ξέρετε, στις Ηνωμένες Πολιτείες η βενζίνη που βάζουν τα αυτοκίνητα λέγεται gasoline, που συχνά το συγκόπτουν σε gas. Η γέννηση του όρου, γύρω στα 1860, έχει ενδιαφέρον – φαίνεται πως είναι εξέλιξη της εμπορικής επωνυμίας Cazeline / Gazeline, που ήταν μάρκες φωτιστικού πετρελαίου.

Ωστόσο, στην Αγγλία και στις περισσότερες χώρες της Κοινοπολιτείας, τη βενζίνη τη λένε petrol, ενώ στα γαλλικά pétrole είναι το πετρέλαιο. Στα γαλλικά, η βενζίνη λέγεται essence, η ίδια λέξη που επίσης σημαίνει

«ουσία», αλλά στα ισπανικά η βενζίνη λέγεται gasolina, ομοίως και στα πορτογαλικά. Στα γερμανικά και στις συγγενικές γλώσσες, όπως και στις σλαβικές γλώσσες, χρησιμοποιούνται όροι συναφείς με τη Benzin/βενζίνη.

Αν στις ΗΠΑ λέγεται gasoline η βενζίνη, στη Γαλλία λέγεται gazole το πετρέλαιο κίνησης. Λέγεται βέβαια και diesel, από το όνομα του δαιμόνιου Γερμανού μηχανικού Rudolf Diesel που εφεύρε τον κινητήρα εσωτερικής καύσης.

Τα ονόματα αλλάζουν, αλλά η τιμή των καυσίμων έχει ανέβει παντού —ή τουλάχιστον σε όλη την Ευρώπη, αν και βέβαια στη Δυτική Ευρώπη το βιοτικό επίπεδο είναι πολλαπλάσιο του ελληνικού κι όμως οι τιμές της βενζίνης είναι συγκρίσιμες.

Μάλιστα, στη Γαλλία, όπου έχουν προεδρικές εκλογές, ο Φαμπιέν Ρουσέλ, ο κομμουνιστής υποψήφιος, είπε σε τηλεοπτική συζήτηση μια ατάκα που έκανε αίσθηση: la station d'essence est le seul endroit où l'on tient le pistolet et que l'on se fait braquer ή αλλιώς «το βενζινάδικο είναι το μόνο μέρος όπου αυτός που κρατάει το πιστόλι πέφτει θύμα ληστείας». Διότι, βλέπετε, στη Γαλλία όπως και σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες, τη βενζίνη τη βάζουν οι οδηγοί, σελφ σέρβις, ο υπάλληλος κάθεται στο ταμείο.

Και στην Ελλάδα θύματα ληστείας πέφτουμε, χωρίς να κρατάμε πιστόλι.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΣ – ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΣ: ΑΜΟΙΒΑΙΩΣ ΑΠΟΚΛΕΙΟΜΕΝΕΣ Ή ΣΥΝΩΝΥΜΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ;

του Πέτρου Παπακαλού

I. Σημασιολογικό περιεχόμενο και διάκριση στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης

A. Ορισμοί

«**Νομοθετικός**»: ΛΝΕΓ: 1. αυτός που σχετίζεται με τη νομοθεσία ή/και τον νομοθέτη... 2. (α) νομοθετική εξουσία: η πρώτη και βασική μορφή εξουσίας στο πλαίσιο της συνταγματικώς κατοχυρωμένης τριμερούς διάκρισης των εξουσιών (οι άλλες δύο είναι η εκτελεστική και η δικαστική) που συνίσταται στη θέσπιση κανόνων δικαίου... και ασκείται στα δημοκρατικά πολιτεύματα από το Κοινοβούλιο... / ΛΚΝ: που έχει σχέση με τη νομοθεσία... α. που βασίζεται στη νομοθεσία, που έχει χαρακτήρα νόμου: Νομοθετική ρύθμιση, νομοθετικό διάταγμα.... β. που έχει ως αποστολή την κατάρτιση των νόμων: Νομοθετική λειτουργία/ εξουσία...

«**Νομοθεσία**»: ΛΝΕΓ: 1. η σύνταξη νόμων και η επιβολή τους από τις αρμόδιες αρχές... 2. (συνεκδ.) το σύνολο των νόμων που έχουν κωδικοποιηθεί και ισχύουν σε δεδομένη πολιτεία.../ ΛΚΝ: 1 α. το σύνολο των νόμων που ισχύουν σε ένα κράτος β. το σύνολο των νόμων που ρυθμίζουν ορισμένες σχέσεις δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου... 2. το έργο ενός νομοθέτη.

«Κανονιστικός»: ΑΝΕΓ: 1. αυτός που αποσκοπεί στον κανονισμό, στη ρύθμιση... 2. κανονιστικό διάταγμα: το διάταγμα που αναφέρει και καθορίζει τις λεπτομέρειες της εφαρμογής ενός νόμου/ ΛΚΝ: που έχει σχέση με την επιβολή ενός νόμου ή κανονισμού, που ρυθμίζει κάτι: κανονιστικό διάταγμα, που κανονίζει τις λεπτομέρειες της εφαρμογής ενός νόμου. Κανονιστική πράξη, αναγκαστική ρύθμιση που έχει ισχύ νόμου...

B. Σημσιολογικό περιεχόμενο και χρήση κατά την ελληνική νομική ορολογία

α. Μια φαινομενική αντίθεση: Συχνότατα συναντούμε τα επίθετα **νομοθετικός** και **κανονιστικός** να παρατίθενται το ένα δίπλα στο άλλο, με τρόπο δηλαδή που υποδηλώνει ότι οι έννοιες αυτές διαφοροποιούνται ως προς το σημασιολογικό τους περιεχόμενο. Γίνεται, για παράδειγμα, λόγος για «νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο» ή προβλέπεται ότι «τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσεγγίσουν τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις τους...» [βλ. λ.χ. Απόφαση-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες (ΕΕ L 15, σ. 82), τρίτη αιτιολογική σκέψη]. Μνημονεύεται επίσης «το σύνολο των εργαζομένων που έχουν συμμορφωθεί προς τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις του κράτους μέλους υποδοχής» [απόφαση του Δικαστηρίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, C-337/07, *Ibrahim Altun κατά Stadt Böblingen*, Συλλογή 2008, σ. I-10323, σκέψη 23] ή παρέχεται στα κράτη μέλη της ΕΕ η δυνατότητα να «εφαρμόζουν ή να θεσπίζουν ευνοϊκότερες νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων» [άρθρο 15 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (ΕΕ L 183, σ. 1)].

β. Μια τυπική διάκριση παρά το κοινό σημασιολογικό περιεχόμενο: Ωστόσο οι δύο έννοιες έχουν κοινό σημασιολογικό πυρήνα: και τα δύο επίθετα αφορούν πράξεις με τις οποίες τίθεται κανόνας δικαίου (άρα το επίθετο «κανονιστικός» συνάδει και προς τους τυπικούς νόμους, οι οποίοι εξ ορισμού περιέχουν «νομοθετικές» διατάξεις), δηλαδή νόμος με την ουσιαστική έννοιά του! Σε τι οφείλεται, επομένως, η διάκριση που κατά τα φαινόμενα ακολουθείται στην πράξη; Ίσως θα έπρεπε να τη θεωρήσουμε απλώς συμβατική, απόρροια τρόπων τινά εθίμου και παράδοσης, κατάσταση που ενισχύεται εμμέσως πλην σαφώς από δευτερογενείς διακρίσεις που εξυπηρετούν την ταξινόμηση των τυπικών νόμων, αφενός, και των διοικητικών πράξεων, αφετέρου, και οι οποίες δεν θα έπρεπε κανονικά να αφορούν το γενικό πλαίσιο.

Έτσι, στην πράξη, επιφυλάσσουμε συνήθως το επίθετο «νομοθετικός» στις περιπτώσεις κατά τις οποίες αναφερόμαστε σε τυπικούς νόμους, ενώ χαρακτηρίζουμε ως «κανονιστικές» τις πράξεις της εκτελεστικής εξουσίας με τις οποίες θεσπίζονται κανόνες δικαίου. Κατά τον τρόπο αυτό καταλήγουμε σε ένα τυπικό-οργανικό κριτήριο διακρίσεως [νομοθετικός = αυτός που θέτει κανόνα δικαίου και απορρέει από τη νομοθετική εξουσία, δηλ. στην περίπτωση της Ελλάδας, τη Βουλή (βλ. Επ. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, τ. Ι, 7η έκδοση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1996, αριθ. 41 επ., σελ. 50 επ./ Π. Δ. ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, 4η έκδοση, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1996, αριθ. 142 επ., σελ. 64 επ.)/ κανονιστικός = αυτός που θέτει κανόνα δικαίου και απορρέει από την εκτελεστική εξουσία και το σύνολο των φορέων δημόσιας εξουσίας που αποτελούν τη δημόσια διοίκηση)].

γ. Πηγή του «προβλήματος», η αρχή της διάκρισης των εξουσιών: Διαπιστώνεται ότι η διαφοροποίηση ανάγεται στη θεμελιώδη για το δημοκρατικό πολίτευμα αρχή της διάκρισης των εξουσιών (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική) ή, ορθότερα ίσως, των λειτουργιών. Το «πρόβλημά μας» δεν θα ανέκυπτε ποτέ αν η αρχή της διάκρισης αυτής ήταν απόλυτη. Κανόνες δικαίου θα έθεταν (πέραν του Συντάγματος και του διεθνούς δικαίου) μόνον οι τυπικοί νόμοι που ψηφίζονται από τη Βουλή σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει το Σύνταγμα (όλοι οι τυπικοί νόμοι είναι και ουσιαστικοί, πλην του σχετικού με τον ετήσιο προϋπολογισμό της χώρας). Σε αυτούς θα έπρεπε να προστεθούν και οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου την έκδοση των οποίων προβλέπει το Σύνταγμα σε έκτακτες καταστάσεις [άρθρο 44, παρ. 1, βλ. Σπηλιωτόπουλο *όπ. π.*, αριθ. 43 επ., σελ. 52 επ. – κατά τα προϊσχύσαντα συνταγματικά κείμενα αυτές οι

πράξεις νομοθετικού περιεχομένου χαρακτηρίζονταν ως αναγκαστικοί νόμοι, αναγκαστικά ή νομοθετικά διατάγματα, βλ. *ΑΝΕΓ*: στο λήμμα νομοθετικός: (γ) νομοθετικό διάταγμα: έγγραφη πράξη του αρχηγού του κράτους, που συνήθως προσυπογράφεται από τον αρμόδιο υπουργό, το υπουργικό συμβούλιο ή/και τον πρωθυπουργό και έχει ισχύ τυπικού νόμου].

Όμως, παρά την καθολική νομοθετική αρμοδιότητα του Κοινοβουλίου η έκδοση όλων των κανόνων δικαίου από αυτό δεν είναι ούτε δυνατή ούτε επιθυμητή (Δαγτόγλου, *όπ. π.*, αριθ. 173, σελ. 81). Ο ειδικός ή τεχνικός χαρακτήρας ορισμένων θεμάτων ή η ευμετάβλητη φύση τους αποτελούν λόγους που καθιστούν σκόπιμη τη νομοθετική εξουσιοδότηση. Η θέσπιση κανόνων δικαίου από όργανα της εκτελεστικής εξουσίας επιβάλλεται από την ανάγκη ταχείας και αποτελεσματικής επίλυσης προβλημάτων. Έτσι σε πληθώρα περιπτώσεων η διοίκηση υποκαθιστά το κοινοβούλιο στη νομοθετική λειτουργία του εκδίδοντας κανονιστικές διατάξεις. Η χρήση του επιθέτου *κανονιστικός* στις περιπτώσεις αυτές δεν οφείλεται σε προσπάθεια διάκρισης των διοικητικών πράξεων αυτών από τους νόμους, αλλά από τις συνήθεις διοικητικές πράξεις που είναι ατομικές και δεν θέτουν κανόνες δικαίου (εκδίδονται από τα αρμόδια διοικητικά όργανα στο πλαίσιο της εκτελεστικής λειτουργίας της κρατικής εξουσίας – με αυτές διαπλάσσεται η ισχύς ή μη συγκεκριμένων έννομων συνεπειών ως προς προσδιοριζόμενα πρόσωπα). Πράγματι οι κανονιστικές πράξεις της δημόσιας διοίκησης θέτουν κανόνες γενικούς (όσον αφορά τα υποκείμενα που αφορά η ρύθμιση) και αφηρημένους (που δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένες περιστάσεις, αλλά σε κατά γένος οριζόμενες). Η κανονιστική αρμοδιότητα της διοίκησης καλείται πρωτογενής όταν προβλέπεται από το Σύνταγμα (έκδοση εκτελεστικών των νόμων διαταγμάτων από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας) και δευτερογενής οσάκις προϋποθέτει την ύπαρξη εξουσιοδότησεως από τυπικό νόμο. Η εξουσιοδότηση αυτή πρέπει να προσδιορίζει το αντικείμενο, τον σκοπό και την έκταση της ρύθμισης.

Συμπερασματικά: Ο κανονιστικός χαρακτήρας είναι το στοιχείο που αντιδιαστέλλει τον νόμο και τις κανονιστικές διοικητικές αποφάσεις που εκδίδονται βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησεως (που από μεγάλο μέρος της νομικής θεωρίας κρίνεται προτιμότερο να καλείται... κανονιστική) από τις ατομικές διοικητικές πράξεις και από τις δικαστικές αποφάσεις. Το αντιθετικό ζεύγος δεν είναι κατ' ουσίαν ο νομοθετικός προς τον κανονιστικό, αλλά ο κανονιστικός προς τον διαπλαστικό (των ατομικών διοικητικών πράξεων). Η ταυτόχρονη παράθεση των επιθέτων νομοθετικός και κανονιστικός απορρέει από παραδοσιακή διάκριση που δεν επιβάλλεται από ουσιαστικούς λόγους. Εφόσον υιοθετείται θα πρέπει να ακολουθεί το προμνημονευθέν τυπικό-οργανικό κριτήριο: στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, ο όρος *νομοθετικός* θα παραπέμπει σε τυπικούς νόμους και πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, ο όρος *κανονιστικός* σε κανονιστικές διοικητικές πράξεις (π.χ. υπουργικές αποφάσεις και – κατά κανόνα – προεδρικά διατάγματα). Εάν επιλεγεί η χρήση ενός μόνον όρου, τότε είναι προτιμότερο να γίνει λόγος για «*νομοθετικό*», εφόσον το νομικό πλαίσιο στο οποίο γίνεται παραπομπή περιλαμβάνει έστω κι έναν τυπικό νόμο.

II. Η χρήση των όρων «νομοθετικός» και «κανονιστικός» στο πλαίσιο μετάφρασης

A. Ορισμοί

FR Réglementation : 1. action de régler. 2. résultat de cette action... 3. ensemble des règles qui gouvernent une matière (G. CORNU *Vocabulaire juridique*, 7e éd., PUF, Paris, 2005)

cf. Législation : 1. science législative 2. action de légiférer... 4. ensemble de lois (y compris les règlements) d'un État... 5. ensemble de règles se rapportant à un objet particulier...

EN Legislation: laws collectively/ the action of legislating (*Oxford English Dictionary*)

Legislative: 1. having the power to make laws 2. relating to laws or a legislature (OED)

Regulation: a rule or directive made and maintained by an authority 2. the action or process of regulating or being regulated (OED)

Regulatory: derivative of Regulate = ... 2. control or supervise by means of rules and regulations (OED)

B. Σημσιολογικό περιεχόμενο και χρήσεις

Εκ πρώτης όψεως, οι ανωτέρω ορισμοί οδηγούν στα εξής συμπεράσματα: στατιστικά υφίστανται μεγάλες πιθανότητες ο γαλλικός όρος *réglementation* να ταυτίζεται σημασιολογικά με τον όρο *législation* κι επομένως να δηλώνει τη νομοθεσία και όχι κανονιστική ρύθμιση, αντιθέτως δηλαδή προς τη φυσική τάση του Έλληνα μεταφραστή να τον αποδίδει χρησιμοποιώντας το επίθετο κανονιστικός. Αυτό αποδεικνύεται και από το ότι στα αντίστοιχα κείμενα στην αγγλική γλώσσα το *réglementation* αποδίδεται κατά κανόνα ευθέως ως *legislation*, αίροντας κάθε αμφισημία. Κατ' αυτόν τον τρόπο συνάγεται ότι το ουσιαστικό *regulation* και το επίθετο *regulatory* παραπέμπουν συχνά (αλλά όχι κατ' ανάγκη) στο ελληνικό κανονιστικός. Ακόμη, όμως, ασφαλέστερη λύση αποτελεί η απόδοση με τον ελληνικό όρο «ρύθμιση» άνευ επιθετικού προσδιορισμού.

Παραδείγματα:

1 α. *réglementation de l'Union* (fr)/ *European Union legislation* (en)/ νομοθεσία της Ενώσεως (el) – 1 β. *réglementation nationale* (fr)/ *National legislation* (en)/ εθνική νομοθεσία (el) (Απόφαση του Δικαστηρίου, της 3ης Μαΐου 2012, C-337/10, *Georg Neidel κατά Stadt Frankfurt am Main*/ απόφαση του Δικαστηρίου, της 12ης Ιουλίου 2012, C-79/11, *ποινική δίκη κατά Maurizio Giovanardi κ.λπ.*)

2. *national regulation* (en)/ *disposition nationale* (fr)/ εθνική ρύθμιση (el) (Απόφαση του Δικαστηρίου, της 8ης Νοεμβρίου 2012, C-271/11, *ΤΕΕ κατά Υπουργού Εσωτερικών*, σκέψη 27, όπου και τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το ΣΤΕ: εν προκειμένω οι επίμαχες εθνικές ρυθμίσεις περιλαμβάνονταν σε ΠΔ).

Γ. Προτεινόμενες λύσεις

Κατά συνέπεια, η τυποποίηση της απόδοσης των ξενόγλωσσων όρων είναι καλύτερο να αποφευχθεί. Η πλέον ασφαλής επιλογή συνίσταται στην κατά περίπτωση απόδοση, με βάση το είδος των πράξεων στις οποίες παραπέμπουν οι όροι.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 1: οι όροι *réglementation*/ *regulation* παραπέμπουν σε εξατομικευμένη διάταξη.

Η απόδοση «ρύθμιση» είναι απολύτως ασφαλής. Εφόσον, πάντως, προκρίνεται από τον μεταφραστή η χρήση επιθέτου, τότε:

1α: Διάταξη του δικαίου της ΕΕ: εφόσον η διάταξη περιλαμβάνεται σε κανονισμό ή οδηγία, προτιμάται το επίθετο «νομοθετικός».

1β: Διάταξη εθνικού δικαίου: το είδος της πράξης στην οποία περιέχεται η διάταξη καθορίζει και τον όρο που θα χρησιμοποιηθεί. Εφόσον πρόκειται για νόμο ή άλλη πράξη νομοθετικού περιεχομένου (π.χ. νομοθετικά διατάγματα στο πλαίσιο της ιταλικής έννομης τάξης), τότε πρέπει φυσικά να χρησιμοποιηθεί το επίθετο «νομοθετικός». Υπουργικές αποφάσεις ή αποφάσεις άλλων οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας, καθώς και, κατά κανόνα, τα διάφορα προεδρικά ή βασιλικά διατάγματα περιέχουν ρυθμίσεις που μπορούν να χαρακτηριστούν ως κανονιστικές.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ 2: οι όροι réglementation ή législation/ regulation ή legislation παραπέμπουν σε πλείονες κανόνες δικαίου/ νομικό πλαίσιο. Η παρουσία ενός και μόνο κανονισμού/ οδηγίας (δίκαιο ΕΕ) ή τυπικού νόμου/ πράξης νομοθετικού περιεχομένου συμπαρασύρει και τα υπόλοιπα και επιβάλλει τη χρήση του όρου νομοθεσία (και του επιθέτου νομοθετικός, οσάκις υφίστανται ανάλογες συνάψεις).

Τονίζεται εν κατακλείδι ότι, με βάση τα όσα προαναφέρθηκαν, δεν υφίσταται επί της ουσίας ορθή και ασφαλή χρήση. Με το πρόχειρο αυτό σημείωμα προτείνονται απλώς λύσεις περισσότερο σύμφωνες με την παράδοση της ελληνικής νομικής ορολογίας.

ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ (Ένα μεταάρθρο) του Τάσσου Αγγελίδη

Πάντα άλλαζε ο κόσμος, παλιότερα πιο αργά βέβαια, σήμερα, όμως, μετά τις απανωτές παγκόσμιες κρίσεις και τις τεχνολογικές επαναστάσεις, βιώνουμε πλέον μια άλλη πραγματικότητα από τεχνολογική, κοινωνική κι επαγγελματική άποψη, χωρίς να το έχουμε συνειδητοποιήσει ακόμα. Η πρόσληψη του νέου αυτού κόσμου διαφέρει από άτομο σε άτομο και από κοινωνία σε κοινωνία όσον αφορά την ένταση των χαρακτηριστικών του, ωστόσο οι νέες λέξεις που δημιουργήθηκαν ως αποτέλεσμα των αλλαγών, αφενός, αποτυπώνουν σαφώς την ύπαρξη μιας νέας πραγματικότητας και, αφετέρου, δίνουν συχνά αφορμή αντιπαράθεσης απόψεων σχετικά με το σημαινόμενο και την αξιολόγησή του.

Μια νέα, άγνωστη, ρευστή κι απροσδιόριστη ακόμα, πρόσθετη, επαυξημένη πραγματικότητα δημιουργείται εκεί έξω ως εξέλιξη του διαδικτύου, μια μεταγενέστερη εκδοχή του, που φέρνει όμως μια νέα δυναμική, καθώς επιτρέπει τη μεγαλύτερη επικάλυψη της ψηφιακής και της φυσικής ζωής όσον αφορά τον πλούτο, την κοινωνικοποίηση, την παραγωγικότητα, τα ψώνια και τη διασκέδαση, με προφήτη τον ιδρυτή του Facebook:

Metaverse, noun: (1) A digital realm or collective of virtual experiences, environments and assets; (2) A vision of the future of the Internet, as promulgated by Facebook's October announcement that it was renaming itself Meta ([Cheugy, Murraya and Critical Race Theory: The Words That Defined 2021 της Cady Lang, TIME](#)).

Το Metaverse είναι μέρος της «επόμενης γενιάς» του Internet, γνωστό σε κάποιους και ως Web 3.0, και υπόσχεται να αλλάξει όλα όσα γνωρίζουμε μέχρι τώρα. Μέσα στα επόμενα χρόνια, πιθανότατα όλοι θα εργαζόμαστε, θα ψυχαγωγούμαστε, θα επικοινωνούμε και θα επενδύουμε σε αυτό το πρωταρχικό ψηφιακό οικοσύστημα ([Η νέα εποχή του Metaverse έρχεται με αλλαγές και στον κόσμο των επενδύσεων του Γιώργου Καραγεώργου, capital.gr](#)).

Διόλου τυχαία, τον Νοέμβριο του 2021, εν μέσω πανδημίας, ο Μαρκ Ζάκερμπεργκ κήρυξε την έναρξη της εποχής του metaverse: τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η ψηφιακή πραγματικότητα διεκδικούν

πλέον μια ισότιμη θέση στον «φυσικό» μας κόσμο, προετοιμάζοντας την ανθρωπότητα για μια εναλλακτική και μεταποιημένη «πραγματικότητα» ([24ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης](#)).

Ας σημειώσουμε εδώ την επανάληψη της χρήσης της λέξης μετα-, μετά τη χρήση της στα **metadata** (*data that provides information about other data, but not the content of the data, such as the text of a message or the image itself*).

Ένας παρόμοιος όρος είναι και ο εξής: **post reality** (Το κεντρικό θέμα του 24ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης αναζητά τη νέα μορφή της μετα-πραγματικότητας)¹.

Διάφορες μορφές επικαιρότητας

Πληροφορία

Η εποχή της πληροφορίας που ξεκίνησε τον περασμένο αιώνα είναι περισσότερο από ποτέ εδώ. Η προπαγάνδα (*propaganda*) ως μέσο διαστρέβλωσης της πραγματικότητας

[Propaganda](#), which is information spread to make someone or something look bad or good, can be disinformation².

ήταν παλιά η επίκαιρη λέξη, που σήμερα, ειδικά στις μέρες της πανδημίας και τώρα και του πολέμου, απέκτησε περισσότερες εκφάνσεις:

misinformation:

false or inaccurate information, especially that which is deliberately intended to deceive ([Merriam-Webster](#)),

incorrect or misleading information ([dictionary.com](#)),

false information that is spread, regardless of intent to mislead ([dictionary.com](#)),

είναι η **εσφαλμένη πληροφόρηση** και λαμβάνει χώρα όταν ψεύτικες πληροφορίες διασπείρονται («κοινολογούνται») χωρίς όμως να επιδιώκεται καμία βλάβη, όπως διευκρινίζεται σε όλους τους παραπάνω ορισμούς:

disinformation:

“false information, as about a country’s military strength or plans, disseminated by a government or intelligence agency in a hostile act of tactical political subversion”. It is also used more generally to mean “deliberately misleading or biased information; manipulated narrative or facts; propaganda” ([dictionary.com](#)),

is a subset of propaganda and is false information that is spread deliberately to deceive. It is also known as black propaganda ([Wikipedia](#)),

false information deliberately and often covertly spread (as by the planting of rumors) in order to influence public opinion or obscure the truth ([Merriam-Webster](#)),

¹ [24ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης](#).

² Προπαγάνδα:

1) η συστηματική απόπειρα διάδοσης ιδεών, αντιλήψεων ή απόψεων στον θρησκευτικό, πολιτικό, ιδεολογικό ή άλλο τομέα, που έχει σκοπό να επηρεάσει την κοινή γνώμη και να τη διαμορφώσει κατάλληλα, συνήθως μέσω της μεροληπτικής, στρεβλής ή ελλιπούς μετάδοσης πληροφοριών και της παραπληροφόρησης

2) η διαστρέβλωση της αλήθειας ([Βικιλεξικό](#)).

false information that is given to people in order to make them believe something or to hide the truth ([Britannica](#)),

false information which is intended to mislead, especially propaganda issued by a government organization to a rival power or the media. So, disinformation is knowingly spreading misinformation. Our first definition of this word gives one major reason why a person or group might want to spread wrong information, but there are many other nefarious motivations lurking behind the creation of disinformation ([dictionary.com](#)),

false information purposely disseminated, usually by a government, for the purpose of creating a false impression ([More Word Smart, The Princeton Review](#)),

η παραπληροφόρηση

λαμβάνει χώρα όταν ψεύτικες πληροφορίες διασπείρονται («κοινολογούνται») με πρόθεση να προκαλέσουν βλάβη, όπως γίνεται σαφές από τους παραπάνω ορισμούς που βρήκα στο διαδίκτυο, και

malinformation

is genuine information that is shared to cause harm. This includes private or revealing information that is spread to harm a person or reputation ([First Draft](#)),

η **κακόβουλη πληροφόρηση, επιβλαβής πληροφόρηση** λαμβάνει χώρα όταν αληθείς πληροφορίες διασπείρονται («κοινολογούνται») για να βλάψουν, ενώ μάλιστα συχνά είναι προορισμένες για να παραμείνουν στην ιδιωτική σφαίρα.

Πληροφορίες που προορίζονται να προκαλέσουν βλάβη. Πρόκειται για προσωπικές και απόρρητες πληροφορίες που διαδίδονται για να βλάψουν ένα άτομο ή την υπόληψή του ([ΤΟ ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΜΟΥ ΜΕ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΨΕΥΔΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ](#)).

Η κάθε είδους διαταραχή της πληροφόρησης αυτής γίνεται με τα **fake news**:

τα fake news αποδίδονται συνήθως ως «ψευδείς ειδήσεις» και αυτές έχουν συνδεθεί ιδιαίτερος με τη χρήση των νέων μέσων³.

Και

με **hoax(-es)**, something intended to deceive or defraud, τις παραπλανητικές ειδήσεις (χόακες που λέει ο συνάδελφος Σαραντάκος), ή

απάτη, ψέμα, φάρσα, παραπλανητική πράξη με σκοπό την εξαπάτηση.

Δεν ξέρω αν υπάρχει κάποια δομή ή σχέση μεταξύ όλων αυτών των εννοιών, αν δηλαδή κάποιες είναι υπερκείμενες και κάποιες υποκείμενες.

Τελευταία εμφανίστηκε σε έγγραφά μας και ο όρος **deepfake**⁴, που προτάθηκε να αποδοθεί ως βαθιά ψευδής πληροφορία, βαθυπαραποίηση, βαθυχάλκευση, βαθιαπομίμηση, βαθύπλαστος, βαθυχάλκευμα· τελικά, η

³ Εκεί θα δούμε πως οι «ψευδείς ειδήσεις» ενώ ρυθμίζονται, δεν ορίζονται· κάτι που ισχύει και στην πρόταση της σημερινής κυβέρνησης. Αυτό δεν προκαλεί ιδιαίτερη έκπληξη δεδομένου ότι μέχρι σήμερα δεν υπάρχει συμφωνία ως προς τα χαρακτηριστικά και τη δομή μιας «είδησης» που θα την καταστήσουν «fake/ψευδή». ([«Ψευδείς ειδήσεις»: Διασπορά, ρύθμιση και μηχανισμοί ελέγχου της Έλενας Ψυλλάκου, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ](#)).

⁴ Deepfakes is the term currently being used to describe fabricated media produced using artificial intelligence. By synthesizing different elements of existing video or audio files, AI enables relatively easy methods for creating 'new' content, in which individuals appear to speak

συνάδελφος επέλεξε τον όρο βαθυπαραποίηση. Με εντυπωσιάζει πάντα, ύστερα από τόσα χρόνια, η ποικιλία πιθανών αποδόσεων και αντίστοιχα η δυσκολία επιλογής μίας απ' αυτές.

Στο πλαίσιο αυτό δημιουργήθηκε και η ανάγκη του **fact-checking**⁵, του ελέγχου των γεγονότων, **και των fact-checkers**, των **ελεγκτών των γεγονότων**, όσο αυτό είναι δυνατόν βέβαια.

Υπάρχει ακόμα και ως υπεύθυνος επαλήθευσης, υπεύθυνος επικύρωσης και διασταυρωτής/διασταυρώτρια πληροφοριών ([WordReference](#)).

Αλλά και ως ψηφιακή επαλήθευση ειδήσεων ([AFP, ελληνικό Fact Check](#)).

Η βία

Άλλες λέξεις απεικονίζουν νέα ήθη ενός πιο απάνθρωπου κόσμου: η βία δεν είναι νέο φαινόμενο, αλλά εμφανίζεται τελευταία ιδιαίτερα έντονη στην ειδησεογραφία και στις κινηματογραφικές και τηλεοπτικές ταινίες και προβάλλεται επίσης ιδιαίτερα από τα μέσα. Χαρακτηριστικές νέες λέξεις που αποτυπώνουν την κατάσταση αυτή είναι:

Femicide, γυναικοκτονία, απόδοση που φαίνεται να γίνεται τελικά αποδεκτή παρά την αμφισβήτηση που δέχτηκε, και αναδεικνύει τελευταία τη βία εκείνη κατά των γυναικών που καταλήγει στη δολοφονία τους.

Η βία όμως μπορεί να πάρει κι άλλες πιο έμμεσες μορφές:

Bullying, εκφοβισμός, που υπήρχε και στα σχολικά χρόνια μας, αλλά τότε δεν είχε όνομα, ήταν η απειλή, ειδικά από τους μεγαλύτερους μαθητές.

Revenge porn: η **εκδικητική πορνογραφία** είναι (ένας ακόμα) αγγλικός νεολογισμός του 2007. Σπιλώνει υπολήψεις νεαρών κυρίως γυναικών οι οποίες συχνά πέφτουν θύματα επιδέξιων εκμεταλλευτών και καιροσκοπών. Πρόκειται για διαδικτυακή ανάρτηση από συντρόφους ή πρώην συντρόφους, για λόγους εκδίκησης, σεξουαλικών φωτογραφιών ή βίντεο χωρίς τη συγκατάθεση του ατόμου που εμφανίζεται σε αυτά.

Η **non-consensual pornography, η μη συναινετική πορνογραφία** είναι παρόμοιο συχνό πλέον φαινόμενο, καθώς πρόκειται για τη δημοσιοποίηση στο διαδίκτυο γυμνών φωτογραφιών ή βίντεο με ιδιωτικές στιγμές χωρίς τη συναίνεση του εικονιζόμενου προσώπου.

Μια νέα απειλή:

Incel, το λεγόμενο κίνημα «incel» (άνδρες που ακούσια δεν έχουν ερωτικές σχέσεις με γυναίκες), για παράδειγμα, υποκινεί τη βία κατά των γυναικών στο διαδίκτυο και προωθεί την εν λόγω βία σαν ηρωική πράξη.

Πρόκειται για μια πραγματική διαδικτυακή υποκουλτούρα ή υπόκοσμο μισογυνισμού και βίας που καλείται να αντιμετωπίσει η αστυνομία των ΗΠΑ και του Καναδά. Αυτή η νέα απειλή ονομάζεται «incels» και προέρχεται από τις λέξεις «involuntarily celibate», οι οποίες αναφέρονται σε άνδρα «που ακούσια δεν έχει σεξουαλικές σχέσεις με γυναίκες».

Victim-blaming: ενοχοποίηση του θύματος ονομάζεται η κατάσταση κατά την οποία το θύμα ενός εγκλήματος ή οποιασδήποτε παράνομης πράξης θεωρείται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει υπαίτιο.⁶

---

words and perform actions, which are not based on reality. Although still in their infancy, it is likely we will see examples of this type of synthetic media used more frequently in disinformation campaigns, as these techniques become more sophisticated ([The Journalist's Resource](#)).

⁵ Fact checking: (in the context of information disorder) is the process of determining the truthfulness and accuracy of official, published information such as politicians' statements and news reports ([The Journalist's Resource](#)).

Body-shaming is the act of deriding or mocking a person's physical appearance. The scope of body shaming is wide, and can include, although is not limited to...⁷.

Περιφραστικά, το να κάνω κάποιον να αισθανθεί άσχημα για το σώμα του.

Ειδικότερα, με τον όρο “body shaming”, εννοούμε την πράξη ή την τακτική να κρίνουμε αρνητικά κάποιο άτομο με βάση την εικόνα του σώματός του, με αποτέλεσμα να αισθάνεται πολύ άσχημα για το σώμα και την εξωτερική εικόνα του ([Τι ακριβώς σημαίνει body shaming και γιατί ήρθε η ώρα να μπει ένα τέλος; irop](#)).

Μπορούν να δημιουργηθούν διάφοροι όροι ανάλογα με τον στόχο, το θύμα, βρήκα ακόμα και τη χρήση **divorce...-shaming**.

...fat-shaming, shaming for thinness, height-shaming, shaming of hairiness (or lack thereof), of hair-color, body-shape, one's muscularity (or lack thereof), shaming of looks (facial features), and in its broadest sense may even include shaming of tattoos and piercings or diseases that leave a physical mark ([Body shaming, Wikipedia](#))

Τολμώ δε να προτείνω τον (άχρηστο) νεολογισμό μιας παλιάς πρακτικής που μάλλον έχει εκλείψει πλέον: **glasses shaming**

Στα χρόνια του δημοτικού, ντροπή και αντικείμενο κοροϊδίας ήταν και τα γυαλιά που χρειαζόταν κάποιος/κάποιες να φοράνε. Δεν υπήρχε ο σχετικός όρος, αλλά υπήρχε ο όρος/χαρακτηρισμός *γυαλαμπούκα(-ς)*. Άλλωστε με μια λέξη στιγματιζόνταν τότε όλοι για κάποιο χαρακτηριστικό τους, ο χοντρός, ο κοντός, ο ψηλός (*κατέβα να φάμε*) κ.λπ.

Το **sexting** [αγγλ. **sexting**, 2005, sex+(text)ing], η πρακτική της ανταλλαγής μηνυμάτων σεξουαλικού περιεχομένου από το sex και το texting, αν και καταρχήν ή καταρχάς ουδέτερο, μπορεί να οδηγήσει αργότερα σε άλλου είδους βία. Το σέξτινγκ έχει συχνά ως αποτέλεσμα τον διαδικτυακό εκβιασμό με αντικείμενο τα αισθησιακά μηνύματα, σχετικές φωτογραφίες ή βίντεο σεξουαλικού περιεχομένου που στέλνονται μέσω υπολογιστή ή κινητού τηλεφώνου.

Το **cancel culture**, ένας σχετικά καινούργιος όρος για μια καινούργια κοινωνική τάση που μπορεί να θεωρηθεί αρνητική μορφή λογοκρισίας, τάση που ακούγεται όλο και περισσότερο. Μπορεί να θεωρηθεί μια μορφή **shaming**.

Η κουλτούρα ακύρωσης είναι μια σύγχρονη μορφή λογοκρισίας/εξοστρακισμού κατά την οποία κάποιος απομακρύνεται από τους κοινωνικούς ή επαγγελματικούς κύκλους – είτε διαδικτυακά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είτε στην πραγματική ζωή. Όσοι υπόκεινται σε αυτόν τον εξοστρακισμό λέγεται ότι έχουν «ακυρωθεί» (έχουν φάει *cancel*) και, ως επί το πλείστον, θύματα πέφτουν άνθρωποι, ακόμη και επιφανείς άνθρωποι, που αντιβαίνουν τον καθωσπρεπισμό / την πολιτική ορθότητα. Ο όρος έχει ως επί το πλείστον αρνητική χροιά και χρησιμοποιείται σε συζητήσεις για την ελευθερία του λόγου και τη λογοκρισία⁸.

Κάποια σχόλια και απόψεις για το φαινόμενο αυτό:

Cancel culture is a method of withdrawing support for public figures or companies. It can also be considered to be used as a form of online shaming on social media platforms.

⁶ Ο ψυχολόγος Γουίλιαμ Ράιαν επινόησε τη φράση «blaming the victim» στο βιβλίο του το 1971 με αυτόν τον τίτλο **Victim blaming occurs when the victim of a crime or any wrongful act is held entirely or partially at fault for the harm that befell them**. About one in five expressed victim-blaming views, agreeing that women make up or exaggerate claims.

⁷ [Body shaming, Wikipedia](#).

⁸ [Κουλτούρα της ακύρωσης, Βικιπαίδεια](#).

Cancel culture is a movement to remove celebrity status or esteem from a person, place, or thing based on offensive behavior or transgression ([Americans and 'Cancel Culture': Where Some See Calls for Accountability, Others See Censorship, Punishment, Pew Research Center](#)).

Deplatform⁹, **παρόμοιος όρος**: to ban, boycott or otherwise limit the influence of someone on a platform—usually a social media or other public forum ([Cheugy, Murray and Critical Race Theory: The Words That Defined 2021 της Cady Lang, TIME](#)).

απαγορεύω πρόσβαση σε πλατφόρμα, αποπέμπω από πλατφόρμα, απαγόρευση πρόσβασης σε πλατφόρμα ([Translatum](#)).

μια χρήση του σε έγγραφο της ΕΕ:

*EN: also condemns social media platforms that censor, **deplatform** or intimidate independent journalists and free citizens who express a narrative differing from that of mainstream media;*

*EL: καταδικάζει επίσης τις πλατφόρμες μέσω κοινωνικής δικτύωσης που λογοκρίνουν, **αποκλείουν** ή εκφοβίζουν ανεξάρτητους δημοσιογράφους και ελεύθερους πολίτες που εκφράζουν ένα αφήγημα διαφορετικό από εκείνο των καθιερωμένων μέσω ενημέρωσης·*

Στην πλατφόρμα eTranslation, μια πιο δημιουργική πρόταση: «**τεθωθωρισμός**»!!!

Όροι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Clickbait: «ψάρεμα αναγνωστών», άγρα κλικς

(on the internet) content whose main purpose is to attract attention and encourage visitors to click on a link to a particular web page ([lexico.com](#)).

Fake followers: ψεύτικοι ακόλουθοι

Προκειμένου να δημιουργηθεί μια ψευδαίσθηση δημοτικότητας, ορισμένα άτομα, αυξάνουν τον αριθμό των οπαδών (fans) και των ακολούθων (followers), τα οποία δεν είναι αληθινά πρόσωπα αλλά *bots* ([ΤΟ ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΜΟΥ ΜΕ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΨΕΥΔΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ](#)).

Bots: παραπλανητικοί λογαριασμοί¹⁰

Λογαριασμοί στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που λειτουργούν εξ ολοκλήρου σε προγράμματα υπολογιστών και έχουν σχεδιαστεί για να παράγουν δημοσιεύσεις και να αναμειγνύονται/εμπλέκονται με έννοιες σε μια συγκεκριμένη πλατφόρμα. Σε σκόπιμα παραπλανητικές εκστρατείες, οι λογαριασμοί αυτοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ελκύσουν την προσοχή σε παραπλανητικές ειδήσεις, για να επηρεάσουν πλατφόρμες με λίστες προτίμησης και να δημιουργήσουν την ψευδαίσθηση της δημόσιας συζήτησης και υποστήριξης ([ΤΟ ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΜΟΥ ΜΕ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΨΕΥΔΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ](#)).

Chatbot: a chatbot or chatterbot is a software application used to conduct an on-line chat conversation via text or text-to-speech, in lieu of providing direct contact with a live human agent ([Wikipedia](#)).

⁹ Deplatforming, also known as no-platforming, has been defined as an "attempt to boycott a group or individual through removing the platforms (such as speaking venues or websites) used to share information or ideas," or "the action or practice of preventing someone holding views regarded as unacceptable or offensive from contributing to a forum or debate, especially by blocking them on a particular website" ([Wikipedia](#)).

¹⁰ Bot/Bots: Bots are social media accounts that are operated entirely by computer programs and are designed to generate posts and/or engage with content on a particular platform. In disinformation campaigns, bots can be used to draw attention to misleading narratives, to hijack platforms' trending lists and to create the illusion of public discussion and support ([The Journalist's Resource](#)).

Τα chatbots είναι προγράμματα σχεδιασμένα να απαντούν σε απλές και βασικές ερωτήσεις έτσι ώστε η εξυπηρέτηση πελατών να ασχολείται με πιο σοβαρά ζητήματα/προβλήματα (gimagency.gr).

Τα **τρολ-μποτ**, αυτοματοποιημένη/ρομποτοποιημένη παρέμβαση με σκοπό την πρόκληση (ντεμέκ αγανάκτηση του διαδικτύου) που παίρνει κι άλλη σημασία: τη σκόπιμη ανθρώπινη παρέμβαση.

Influencer: επηρεαστής, θηλ. επηρεάστρια (ΣΣ. *συνηθέστερα*) ([ΕΛΕΤΟ: OROGRAMMA No 172, January – February 2022](#)).

(Internet) Troll: κακόβουλο δικτυωμένο άτομο που δημοσιεύει ψευδείς κατηγορίες ή εμπρηστικά σχόλια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να πετύχει έναν σκοπό ή να παρενοχλήσει κάποιον.

Επίσης: ρατσιστικά, σεξιστικά και βέβηλα άτομα ([ΤΟ ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΜΟΥ ΜΕ ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΨΕΥΔΩΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ](#)).

Βέβαια, όλοι αυτοί οι όροι δημιουργούνται στα αγγλικά, στη **lingua franca**, που κυριαρχούσε μεν μετά τον πόλεμο, αλλά η χρήση της κλιμακώθηκε πλέον και επικράτησε, άνευ ορίων άνευ όρων, στον κόσμο και στην Ευρώπη, αλλά και στην ΕΕ παρά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου.

Υ.Γ. Θερμές ευχαριστίες στη συνάδελφο Μάτα Σαλογιάννη για τη βοήθειά της στην τελική διαμόρφωση του άρθρου.

Συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος

ΣΑΦΗΣ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΑΠΛΗ ΓΡΑΦΗ: ΜΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΕΡΗΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΟΛΙΤΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΥΣ

της Μαίρης Ορφανού

Στις 11 Μαρτίου 2022, το Γραφείο Αθηνών της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΔΠΜΣ Μετάφρασης και Διερμηνείας, EMT) συνδιοργάνωσαν διαδικτυακό σεμινάριο με τίτλο «*Clear Writing / Σαφής γραφή: Πώς να γράφετε για να σας καταλαβαίνουν*»¹. Στόχος του σεμιναρίου ήταν να ξεκινήσει και στη χώρα μας τη συζήτηση για τη σημασία της σαφούς γραφής και της απλής γλώσσας σε κάθε είδους δημόσια επικοινωνία, διοικητική, εμπορική και κοινωνική. Αναλόγως με τη φύση της, η αποτελεσματική επικοινωνία υποστηρίζει και εμπραθύνει τη δημοκρατία, την κοινωνία των πολιτών και την επιχειρηματικότητα.

Όπως προέκυψε μέσα από τις εισηγήσεις του σεμιναρίου, η σημασία της σαφούς γραφής και της απλής γλώσσας είναι πολύ μεγάλη σε ποικίλες περιστάσεις επικοινωνίας. Πρώτον, στο πλαίσιο των συναλλαγών

¹ Για περισσότερες πληροφορίες, το πρόγραμμα και το βίντεο του σεμιναρίου, βλ.: <https://clearwriting.frl.auth.gr/>.

του πολίτη με τη Διοίκηση². Δεύτερον, στο πλαίσιο του νομοθετικού έργου και της παραγωγής κανονιστικών κειμένων, τα οποία καλούνται να κατανοήσουν ή/και να εφαρμόσουν οι λειτουργοί και οι κοινωνοί του δικαίου, δηλαδή οι πολίτες³. Τρίτον, στο πλαίσιο της επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπου η αποτελεσματική επικοινωνία με τον πελάτη αποτελεί βασικό παράγοντα επιτυχίας και ευημερίας μιας επιχείρησης.

Στον αγγλοσαξονικό χώρο και όχι μόνο, η προβληματική της «σαφούς γραφής» (clear writing) και της «απλής γλώσσας» (plain language) βρίσκεται στο προσκήνιο εδώ και δεκαετίες⁴ και φαίνεται πως έχουν ωριμάσει επιτέλους οι συνθήκες ώστε να ξεκινήσει ο σχετικός διάλογος και στην Ελλάδα. Αλλά τι εννοούμε, αλήθεια, όταν μιλάμε για «σαφή γραφή» και «απλή γλώσσα»;

Οι όροι αυτοί, οι οποίοι είναι στην πράξη συνώνυμοι, σημαίνουν μια σειρά από πρακτικές τις οποίες μπορεί να αξιοποιήσει ο συντάκτης ενός κειμένου, προκειμένου να επικοινωνήσει όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται με τον παραλήπτη του μηνύματός του. Ο συντάκτης, ο οποίος μπορεί να προέρχεται τόσο από έναν δημόσιο όσο και από έναν ιδιωτικό φορέα ή μια εταιρεία, μπορεί να επιδιώκει να ενημερώσει ή/και να καθοδηγήσει ένα συγκεκριμένο κοινό ή να προτρέψει τους αποδέκτες να υιοθετήσουν μια συγκεκριμένη στάση και συμπεριφορά. Η επίτευξη των στόχων της επικοινωνίας δεν εξαρτάται μόνο από την κατάλληλη διατύπωση, αναλόγως με το εκάστοτε κοινό, αλλά και από τη χρήση συγκεκριμένων μεθόδων οργάνωσης και παρουσίασης της πληροφορίας, ώστε αυτή να είναι εύληπτη και άμεσα κατανοητή. Στην πράξη, η «σαφής γραφή» συνίσταται στη χρήση λόγου που είναι σωστός (γραμματική - λεξιλόγιο), κατανοητός (σύνταξη - λεξιλόγιο), περιεκτικός (σύνταξη - λεξιλόγιο), οργανωμένος (διάρθρωση) και σωστά μορφοποιημένος (παρουσίαση).

Με βάση και όσα συζητήθηκαν στο σεμινάριο, οι πιθανοί λόγοι για τους οποίους η προβληματική της σαφούς γραφής και της απλής γλώσσας δεν έχουν ακόμα εισαχθεί (πολλά δε μάλλον εδραιωθεί) στην ελληνική πραγματικότητα είναι, μεταξύ άλλων: η έλλειψη ειδικής κατάρτισης πολλών κειμενογράφων, η απουσία στοχευμένης διδασκαλίας με ρητό ζητούμενο τη σαφή γραφή, η απροθυμία του εκάστοτε συντάκτη να αναλάβει την ευθύνη μιας σαφούς και οριστικής απάντησης στο ερώτημα του ενδιαφερόμενου, η χρήση εξειδικευμένου (π.χ. νομικού ή τεχνικού) λεξιλογίου σε επικοινωνίες με αποδέκτες που δεν είναι εξοικειωμένοι με αυτό, καθώς και η μη συνεκτίμηση του συγκεκριμένου επιπέδου επικοινωνιακών δεξιοτήτων που διαθέτουν οι αποδέκτες ενός κειμένου⁵.

Εφόσον κάποιος επιθυμεί να καταστήσει τη γραφή του σαφέστερη και απλούστερη, μπορεί μεταξύ άλλων να εφαρμόσει τις εξής συμβουλές⁶:

² Χωρίς να ανατρέξουμε σε στατιστικά στοιχεία, εικάζουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία ημεδαπών και αλλοδαπών κατοίκων της Ελλάδας έχουν να διηγηθούν εν είδει ανεκδότη κάποια «βασανιστική» εμπειρία τους από τις καθημερινές συναλλαγές με τις δημόσιες υπηρεσίες και τούτο όχι, όπως ενδεχομένως θα έσπευδε κάποιος να προτείνει, λόγω απροθυμίας ή ανικανότητας των υπαλλήλων, αλλά λόγω του διαιδαλώδους χαρακτήρα και πολύπλοκων διατυπώσεων των κανόνων που πρέπει να τύχουν εφαρμογής προκειμένου να εξυπηρετηθεί με ταχύτητα και επάρκεια ο ενδιαφερόμενος πολίτης.

³ Η απλοποίηση της γλώσσας του νόμου (ήτοι, ο εκμοντερνισμός της ορολογίας αλλά και η αλλαγή στη διάρθρωση και την παρουσίαση των νόμων) αποτέλεσε βασικό ζητούμενο της εκτενούς αναθεώρησης του αγγλικού συστήματος πολιτικής δικονομίας, η οποία έγινε ευρέως γνωστή με την ονομασία «Woolf Reforms» (1996). Η καθ. Ελένη Ξανθάκη έδωσε παραδείγματα της μεγάλης διαφοράς που χωρίζει νομοτεχνικά την ελληνική από την αγγλική νομοθεσία.

⁴ Ενδεικτικά παραπέμπουμε για την Αγγλία στην ιστοσελίδα της πρωτοβουλίας «Plain English Campaign» (η δράση της οποίας ξεκινά ήδη το 1979) και για τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής στην επίσημη κρατική ιστοσελίδα για το λεγόμενο «Plain English movement»: <http://www.plainenglish.co.uk/> και <https://www.plainlanguage.gov/> αντίστοιχα. Βλ. περαιτέρω τον αμερικανικό νόμο περί απλής γραφής (Plain Writing Act of 2010).

⁵ Κατά κανόνα, ο συντάκτης ενός κειμένου έχει την τάση να υπερεκτιμά την αντιληπτική ικανότητα των αποδεκτών του κειμένου του.

⁶ Βλ. αναλυτικότερα «Πώς να γράφετε με σαφήνεια», Οδηγός Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διαθέσιμος στον ιστότοπο <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/bb87884e-4cb6-4985-b796-70784ee181ce>. Είναι γενικότερα αξιόπαινες οι προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς την κατεύθυνση βελτίωσης του τρόπου γραφής κειμένων που αφορούν τον πολίτη. Στις σχετικές πρωτοβουλίες συγκαταλέγονται το «Διοργανικό Εγχειρίδιο Σύνταξης Κειμένων» για την ελληνική γλώσσα (Υπηρεσία Εκδόσεων, Publications Office, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2830/436156>), καθώς και ο «Κοινός πρακτικός οδηγός του Ευρωπαϊκού

1. Προτιμάμε **ρηματικούς τύπους** (πιο ζωντανοί) από σειρά ουσιαστικών.
2. Προτιμάμε την **ενεργητική** από την παθητική **φωνή**, ώστε να μην κρύβουμε τον «δράστη».
3. Επιδιώκουμε **λιτότητα** στη σύνταξη (μικροπερίοδος λόγος).
4. Χρησιμοποιούμε **απλές λέξεις** όπου μπορούμε. Δεν χρησιμοποιούμε εξεζητημένο λεξιλόγιο απλώς και μόνο χάριν εντυπωσιασμού.
5. Προκρίνουμε τον **καταφατικό** έναντι του αποφατικού τύπου.

Ο εκάστοτε συντάκτης πρέπει να διασφαλίζει ότι στο κείμενό του αναφέρει όλες τις σημαντικές πληροφορίες, διαχωρίζοντάς τις σε δύο επίπεδα. Στο επίπεδο «πρώτης προτεραιότητας» θα περιλάβει τα βασικά στοιχεία, δηλαδή «**ποιος κάνει τι σε ποιον**». Στο επίπεδο «δεύτερης προτεραιότητας» θα αναφέρει κάθε πληροφορία σχετική με το «**πώς**», το «**πότε**» και το «**γιατί**» της βασικής ενέργειας του πρώτου επιπέδου. Σημειώνεται ότι τα δύο αυτά επίπεδα αφορούν χρονική προτεραιοποίηση των πληροφοριών (παρότι η ποιοτική προτεραιοποίηση είναι επίσης σημαντική, όπως κατέδειξε η εισήγηση της καθ. Ελένης Ξανθάκη για τη νομοτεχνική).

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου, παρουσιάσαμε ορισμένες ελληνικές μελέτες περίπτωσης. Εξετάστηκαν κείμενα από τέσσερις διαφορετικές πηγές⁷ και συζητήθηκαν τα προβλήματα αλλά και τα δυνατά σημεία των κειμένων αυτών προς την κατεύθυνση της σαφούς γραφής.

Η μελέτη αυτή ανέδειξε ορισμένες πρακτικές παρεμβάσεις που μπορούν να κάνουν ένα κείμενο «σαφέστερο». Παρατίθενται παρακάτω παραδείγματα, με επισήμανση του είδους παρέμβασης ανά περίπτωση.

1) Παρέμβαση στη διάρθρωση – προτεραιοποίηση πληροφοριών και επιμέλεια παρουσίασης

Στην αριστερή στήλη παρατίθεται η απάντηση του e-EFKA σε ερώτημα διοικουμένου σχετικά με τη διαπίστωση χρόνου ασφάλισης⁸. Στη δεξιά στήλη, δίδεται το ίδιο κείμενο με νέα διάρθρωση των πληροφοριών και ήσσονος σημασίας παρεμβάσεις στη διατύπωση:

Αρχική εκδοχή:

Κατ' εφαρμογή του άρθρου 52, παρ.1β του Ευρωπαϊκού Κανονισμού (ΕΚ) 987/2009, πρέπει να καταθέσετε μέσω του αρμόδιου φορέα ασφάλισης του τόπου κατοικίας σας, αίτηση για διαπίστωση του χρόνου ασφάλισής σας στην Ελλάδα. Στην αίτησή σας θα αναφέρετε όλα τα στοιχεία ταυτότητας και επικοινωνίας σας και τους αριθμούς ασφάλισής σας στους εντασσόμενους στον e-EFKA πρώην Φορείς Ασφάλισης στους οποίους είχατε ασφαλιστεί

Αναδιατυπωμένη εκδοχή:

Σύμφωνα με τη νομοθεσία [άρθρο 52, παρ.1β του Ευρωπαϊκού Κανονισμού (ΕΚ) 987/2009], πρέπει να καταθέσετε αίτηση για διαπίστωση του χρόνου ασφάλισής σας στην Ελλάδα. Η αίτηση κατατίθεται μέσω του αρμόδιου φορέα ασφάλισης του τόπου κατοικίας σας.

Στην αίτησή σας θα αναφέρετε:

- πλήρη στοιχεία ταυτότητας και επικοινωνίας

Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής για τα πρόσωπα που συμβάλλουν στη σύνταξη των νομοθετικών κειμένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νομική Υπηρεσία, Publications Office, 2016, <https://data.europa.eu/doi/10.2880/335389>).

⁷ Πρόκειται για τα εξής κείμενα: 1) απαντήσεις σε ερωτήματα πολιτών στην ιστοσελίδα του e-EFKA, 2) οδηγίες της ΕΛΣΤΑΤ για τη χρήση της εφαρμογής αυτοαπογραφής, 3) εγκύκλιοι του Υπουργείου Εσωτερικών (διευκρινίσεις για την πολιτογράφηση αλλοδαπών, μέτρα αντιμετώπισης Covid-19) και 4) δελτίο τύπου της Πολιτικής Προστασίας για την κακοκαιρία «Φίλιππος». Τα εν λόγω κείμενα και η παρουσίαση με την ανάλυσή τους έχουν αναρτηθεί στον ιστότοπο του σεμιναρίου: <https://clearwriting.frl.auth.gr/index.php/presentations>.

⁸ Το κείμενο είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://www.efka.gov.gr/el/diapistose-chronoy-asphalises-0>.

εργασία στην Ελλάδα. Η αίτησή σας θα συνοδεύεται από όλα τα ελληνικά πρωτότυπα ασφαλιστικά βιβλιάρια σας, κλάδου Σύνταξης Κύριας Ασφάλισης (όχι βιβλιάρια Υγείας ή Επικουρικής Ασφάλισης). Στην περίπτωση που έχετε ασφαλιστέα εργασία στο πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μετά την 1/1/2002, δεν απαιτείται η κατάθεση των πρωτότυπων ασφαλιστικών βιβλιαρίων. Σε περίπτωση απώλειας ή καταστροφής των πρωτότυπων ασφαλιστικών βιβλιαρίων αποστέλλετε για το πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Υπεύθυνη Δήλωση Απώλειας Ασφαλιστικών Βιβλιαρίων (Υ.Δ.Α.Α.Β.) ή το πληροφοριακό έντυπο απασχόλησης E207 σε περίπτωση έλλειψης ασφαλιστικών στοιχείων, το οποίο σας παρέχει ο φορέας ασφάλισης του τόπου κατοικίας σας, όπου θα πρέπει να καταγράψετε με ευκρίνεια και πληρότητα τις επωνυμίες των επιχειρήσεων/ εργοδοτών στις οποίες απασχοληθήκατε, τα αντίστοιχα ακριβή χρονικά διαστήματα απασχόλησής σας καθώς και το είδος της απασχόλησής σας στην Ελλάδα. Αντίστοιχη αίτηση απώλειας πρωτότυπων ασφαλιστικών βιβλιαρίων υποβάλλετε και στην περίπτωση ασφάλισής σας στα λοιπά εντασσόμενα πρώην Ταμεία.

Το ανωτέρω αίτημά σας θα διαβιβαστεί από τον αλλοδαπό Φορέα Ασφάλισης του τόπου κατοικίας σας στην Υπηρεσία μας η οποία λειτουργεί ως Φορέας Σύνδεσης μεταξύ Ελλάδας και εξωτερικού και διαβιβάζει τα απαραίτητα δικαιολογητικά στο αρμόδιο Υποκατάστημα ή Περιφερειακή Διεύθυνση του e-Ε.Φ.Κ.Α. με βάση τον Αριθμό Μητρώου σας (Α.Μ.) ως ασφαλισμένου/-ης. Το εν λόγω Υποκατάστημα/ Περιφερειακή Διεύθυνση μετά από ασφαλιστικό και οικονομικό έλεγχο συντάσσει το σχετικό κοινοτικό έντυπο E205 GR (P5000 για την Ελλάδα) το οποίο πιστοποιεί επίσημα τον ελληνικό χρόνο ασφάλισής σας και το αποστέλλει στον ασφαλιστικό φορέα του τόπου κατοικίας σας, με κοινοποίηση αντιγράφου σε εσάς και ενημέρωση της Υπηρεσίας μας. Σε περίπτωση που δεν συμφωνείτε με το χρόνο αυτό, θα πρέπει να υποβάλετε στον Φορέα ασφάλισης του τόπου κατοικίας σας, αίτημα αντίρρησης με σχετικά αποδεικτικά του λόγου διαφωνίας σας,

σας

- τους αριθμούς ασφάλισής σας στους φορείς ασφάλισης στους οποίους είχατε ασφαλιστέα εργασία στην Ελλάδα, εφόσον εντάσσονται στον e-ΕΦΚΑ

Μαζί με την αίτησή σας θα υποβάλετε όλα τα ελληνικά πρωτότυπα ασφαλιστικά βιβλιάρια σας, κλάδου Σύνταξης Κύριας Ασφάλισης (όχι βιβλιάρια Υγείας ή Επικουρικής Ασφάλισης). Δεν χρειάζεται να υποβάλετε τα βιβλιάρια εφόσον έχετε ασφαλιστέα εργασία στο πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μετά την 1/1/2002.

Αν τα βιβλιάρια έχουν χαθεί ή καταστραφεί, αποστέλλετε:

- Για το πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ:
  - ο Υπεύθυνη Δήλωση Απώλειας Ασφαλιστικών Βιβλιαρίων (Υ.Δ.Α.Α.Β.).
  - ο Σε περίπτωση έλλειψης ασφαλιστικών στοιχείων, αποστέλλετε το πληροφοριακό έντυπο απασχόλησης E207. Το έντυπο E207 παρέχεται από τον φορέα ασφάλισης του τόπου κατοικίας σας. Στο έντυπο αυτό, θα καταγράψετε την πλήρη επωνυμία κάθε εργοδότη σας, τα αντίστοιχα ακριβή χρονικά διαστήματα απασχόλησής σας, καθώς και το είδος της απασχόλησής σας στην Ελλάδα.
- Για τα λοιπά εντασσόμενα πρώην ταμεία: αντίστοιχη αίτηση απώλειας πρωτότυπων ασφαλιστικών βιβλιαρίων.

Ο αλλοδαπός Φορέας Ασφάλισης του τόπου κατοικίας σας θα μεταβιβάσει το αίτημά σας στην Υπηρεσία μας.

Η Υπηρεσία μας, ως Φορέας Σύνδεσης μεταξύ Ελλάδας και εξωτερικού, θα διαβιβάζει τα απαραίτητα δικαιολογητικά στον e-Ε.Φ.Κ.Α. με βάση τον Αριθμό Μητρώου σας (Α.Μ.) ως ασφαλισμένου/-ης.

Το αρμόδιο Υποκατάστημα/ Περιφερειακή Διεύθυνση του e-Ε.Φ.Κ.Α. διενεργεί ασφαλιστικό και οικονομικό έλεγχο και συντάσσει το κοινοτικό έντυπο E205 GR (P5000 για την Ελλάδα), το οποίο πιστοποιεί επίσημα τον ελληνικό χρόνο ασφάλισής

ακολουθώντας την ίδια διαδικασία με το αρχικό σας αίτημα.

[...]

σας. Στη συνέχεια, το αποστέλλει στον ασφαλιστικό φορέα του τόπου κατοικίας σας, με κοινοποίηση αντιγράφου σε εσάς και ενημέρωση της Υπηρεσίας μας.

Σε περίπτωση διαφωνίας σας με τον χρόνο, θα πρέπει να υποβάλετε αίτημα αντίρρησης, ακολουθώντας την ίδια διαδικασία με το αρχικό σας αίτημα. Το αίτημα αντίρρησης υποβάλλεται στον Φορέα ασφάλισης του τόπου κατοικίας σας και συνοδεύεται από τα αποδεικτικά του λόγου διαφωνίας σας.

[...]

2) Παρέμβαση στο λεξιλόγιο και γενικότερο ύφος του κειμένου, ανάδειξη σημαντικών πληροφοριών

Στην αριστερή στήλη παρατίθεται απόσπασμα από δελτίο τύπου της Πολιτικής Προστασίας σχετικά με ιδιαίτερες δυσμενείς καιρικές συνθήκες⁹. Στη δεξιά στήλη, δίδεται το ίδιο κείμενο με αναδιατυπώσεις, προκειμένου το νόημα να είναι προσβάσιμο σε ευρύτερο κοινό (επισήμανση με γαλάζιο). Παράλληλα, κάποιες πληροφορίες μετακινούνται προκειμένου να αναδειχθούν (επισήμανση με μωβ). Δεδομένου ότι πρόκειται για οδηγίες, χρησιμοποιήθηκε η προστακτική φωνή (επισήμανση με πράσινο) για μεγαλύτερη αμεσότητα:

Αρχική εκδοχή:

Αν πρόκειται να μετακινηθούν με το αυτοκίνητο:

- Να ενημερωθούν για τον καιρό και για την κατάσταση του οδικού δικτύου
- Να έχουν στο όχημά τους αντιολισθητικές αλυσίδες και το ρεζερβουάρ γεμάτο καύσιμα
- Να ταξιδεύουν, εφόσον είναι αναγκαίο, κατά προτίμηση στη διάρκεια της ημέρας προτιμώντας τους κεντρικούς δρόμους
- Να ενημερώνουν τους οικείους τους για τη διαδρομή που πρόκειται να ακολουθήσουν
- Να μεταβάλλουν το πρόγραμμα των μετακινήσεών τους ώστε να αποφεύγουν την αιχμή των καιρικών φαινομένων
- Να ακολουθούν πιστά τις οδηγίες των κατά

Αναδιατυπωμένη εκδοχή:

Αν πρόκειται να μετακινηθείτε με το αυτοκίνητο:

- Ενημερωθείτε για τον καιρό και την κατάσταση των δρόμων.
- Προμηθευθείτε αντιολισθητικές αλυσίδες για το όχημά σας και γεμίστε το ρεζερβουάρ καύσιμα.
- Αν χρειαστεί να ταξιδέψετε, μετακινηθείτε στη διάρκεια της ημέρας και προτιμήστε τους κεντρικούς δρόμους.
- Ενημερώστε τους οικείους σας για τη διαδρομή που θα ακολουθήσετε.
- Αλλάξτε το πρόγραμμά σας ώστε να μην μετακινηθείτε όσο διαρκούν τα έντονα καιρικά φαινόμενα.
- Ακολουθήστε πιστά τις οδηγίες της Τροχαίας

⁹ Το κείμενο είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://www.civilprotection.gr/el/announcements>.

τόπους αρμοδίων φορέων, όπως Τροχαία κλπ.

Αν μετακινούνται πεζή:

- Να ντύνονται με πολλά στρώματα από ελαφριά ρούχα αντί για ένα βαρύ ρούχο και να φορούν κατάλληλα παπούτσια ώστε να αποφύγουν τραυματισμούς λόγω της ολισθηρότητας
- Να αποφεύγουν τις άσκοπες μετακινήσεις κατά τη διάρκεια αιχμής των φαινομένων (έντονη χιονόπτωση, συνθήκες παγετού)

και των άλλων αρμοδίων φορέων.

Αν μετακινείστε με τα πόδια:

- Ντυθείτε με πολλά στρώματα από ελαφριά ρούχα αντί για ένα βαρύ ρούχο και φορέστε κατάλληλα παπούτσια για να μη γλιστρήσετε και τραυματιστείτε.
- Αποφύγετε άσκοπες μετακινήσεις όσο διαρκούν τα έντονα φαινόμενα (χιονόπτωση, παγετός)

3) Παρέμβαση στη σύνταξη – αναδιατύπωση με στόχο τη σύντμηση και την αποφυγή επαναλήψεων

Στην αριστερή στήλη παρατίθενται αποσπάσματα από τις οδηγίες της ΕΛΣΤΑΤ για τη χρήση της εφαρμογής αυτοαπογραφής¹⁰. Στη δεξιά στήλη, εμφανίζονται τα ίδια αποσπάσματα κατόπιν σύντμησης μακροπεριόδου λόγου και διαγραφής επαναλαμβανόμενων πληροφοριών (οι αλλαγές αποτυπώνονται με «παρακολούθηση αλλαγών» / track changes):

Αρχική εκδοχή:

Μέσω της εφαρμογής έχετε τη δυνατότητα:

- Να απογράψετε την κατοικία της μόνιμης διαμονής σας, δηλαδή την κατοικία στην οποία διαμένετε συνήθως.
- Να απογράψετε τα μέλη του νοικοκυριού σας (άτομα που διαμένουν μόνιμα στην κατοικία μαζί σας, είτε έχουν μεταξύ τους σχέσεις συγγένειας είτε όχι).

Αναδιατυπωμένη εκδοχή:

Μέσω της εφαρμογής έχετε τη δυνατότητα **μπορείτε**:

- Να απογράψετε την κατοικία της ~~μόνιμης διαμονής σας, δηλαδή την κατοικία~~ στην οποία διαμένετε ~~συνήθως~~ (**«κατοικία μόνιμης διαμονής»**).
- Να απογράψετε τα μέλη του νοικοκυριού σας (άτομα που διαμένουν μόνιμα στην κατοικία μαζί σας, είτε έχουν μεταξύ τους **συνδέονται με** σχέσεις συγγένειας είτε όχι).

Για να μπορέσετε να διενεργήσετε την αυτοαπογραφή πρέπει να έχετε στη διάθεσή σας τον μοναδικό «Κωδικό Απογραφής» που αντιστοιχεί στην κατοικία που επιθυμείτε να απογράψετε, ο οποίος αναγράφεται στην ειδική επιστολή που έχει διανεμηθεί από τον Απογραφέα της περιοχής που βρίσκεται η εν λόγω κατοικία.

Για να ~~μπορέσετε να~~ διενεργήσετε την αυτοαπογραφή ~~πρέπει να έχετε στη διάθεσή σας~~ **θα χρειαστείτε** τον μοναδικό «Κωδικό Απογραφής» που αντιστοιχεί στην κατοικία που επιθυμείτε να απογράψετε. **Ο κωδικός**, ~~ο οποίος αναγράφεται στην ειδική επιστολή που έχει διανεμηθεί από τον Απογραφέα της περιοχής που βρίσκεται η εν λόγω~~ **της** κατοικίας.

Στη συνέχεια εμφανίζεται η εξής ενημέρωση:

Στη συνέχεια εμφανίζεται η εξής ενημέρωση:

¹⁰ Το κείμενο είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο <https://www.statistics.gr/2021-census-pop-hous-inst>.

[αναφορά σε πίνακα]

Στον συγκεκριμένο πίνακα υπάρχουν οι επιλογές «Συνέχεια στην εφαρμογή» αν θέλετε να συνεχίσετε στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απογραφής και «Έξοδος» αν θέλετε να εξέλθετε από την εφαρμογή.

Επιλέγοντας «Συνέχεια», εμφανίζονται εκ νέου τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά και ο όροφος όπως τον διορθώσατε και σας ζητείται να εγκρίνετε.

Σε περίπτωση που η αιτία απόρριψης είναι άλλη από αυτή του ορόφου, εμφανίζεται μήνυμα το οποίο σας ενημερώνει ότι πρέπει να επικοινωνήσετε με τον Απογραφέα.

Στη συνέχεια εμφανίζεται η παρακάτω οθόνη.

[παράθεση εικόνας οθόνης]

Στην οθόνη αυτή στο αριστερό μέρος εμφανίζεται το «menu».

- Η επιλογή «Ακύρωση / Έξοδος» παρέχει τη δυνατότητα ακύρωσης αλλαγών που έχουν γίνει σε ερωτηματολόγιο και επιστροφής στο «menu».
- Η επιλογή «Αποθήκευση δελτίου» παρέχει τη δυνατότητα αποθήκευσης. Δίνεται η δυνατότητα συμπλήρωσης ή τροποποίησης του αποθηκευμένου δελτίου, το οποίο δεν έχει υποβληθεί οριστικά, σε μεταγενέστερο χρόνο και πάντα εντός του χρονικού διαστήματος διενέργειας της αυτοαπογραφής.

[...]

- Μετά την οριστική υποβολή, εκδίδεται από την εφαρμογή Αποδεικτικό Απογραφής (Βεβαίωση Απογραφής) για κάθε άτομο που έχει απογραφεί στην κατοικία και για το οποίο υπάρχουν δυνατότητες αποθήκευσης και εκτύπωσης.

[αναφορά σε πίνακα]

~~Στον συγκεκριμένο πίνακα υπάρχουν οι επιλογές~~ **Επιλέξτε** «Συνέχεια στην εφαρμογή» ~~αν θέλετε~~ **για** να συνεχίσετε στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ~~συμπληρώστε το ερωτηματολόγιο~~ απογραφής ~~και~~ **ή** «Έξοδος» ~~αν θέλετε~~ **για** να εξέλθετε από την εφαρμογή.

Επιλέγοντας «Συνέχεια», εμφανίζονται εκ νέου προς έγκριση τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά και ο διορθωμένος όροφος ~~όπως τον διορθώσατε και σας ζητείται να εγκρίνετε~~.

Σε περίπτωση που η άλλης αιτίας απόρριψης είναι άλλη από αυτή του ορόφου, εμφανίζεται μήνυμα το οποίο σας ενημερώνει ότι πρέπει ζητά να επικοινωνήσετε με τον Απογραφέα.

Στη συνέχεια εμφανίζεται η παρακάτω οθόνη.

[παράθεση εικόνας οθόνης]

~~Στην οθόνη αυτή σ~~ **Σ**το αριστερό μέρος εμφανίζεται το «menu».

- **Επιλέγοντας** ~~Η επιλογή~~ «Ακύρωση / Έξοδος», **μπορείτε να ακυρώσετε αλλαγές** ~~παρέχει τη~~ δυνατότητα ακύρωσης αλλαγών που έχουν γίνει σε ερωτηματολόγιο και ~~επιστροφής~~ **να επιστρέψετε** στο «menu».
- ~~Η επιλογή~~ **Επιλέγοντας** «Αποθήκευση δελτίου» ~~παρέχει τη δυνατότητα αποθήκευσης~~ **αποθηκεύετε τις αλλαγές που έχετε πραγματοποιήσει. Μπορείτε να συμπληρώσετε ή να τροποποιήσετε ένα αποθηκευμένο δελτίο** ~~Δίνεται η δυνατότητα συμπλήρωσης ή τροποποίησης ενός αποθηκευμένου δελτίου,~~ **εφόσον δεν το έχετε υποβάλει** ~~το οποίο δεν έχει υποβληθεί οριστικά, σε μεταγενέστερο χρόνο και πάντα~~ **οποτεδήποτε** εντός του χρονικού διαστήματος διενέργειας της αυτοαπογραφής.

[...]

- Μετά την οριστική υποβολή, **η εφαρμογή** ~~εκδίδει~~ ~~από~~ την εφαρμογή Αποδεικτικό Απογραφής

[...]

(Βεβαίωση Απογραφής) για κάθε άτομο που έχει απογραφεί στην κατοικία. **Μπορείτε να αποθηκεύσετε και να εκτυπώσετε το αποδεικτικό.** και για το οποίο υπάρχουν δυνατότητες αποθήκευσης και εκτύπωσης.

[...]

Στο άνω τμήμα της οθόνης εμφανίζονται τα δελτία και οι ενότητες στις οποίες θα πρέπει να γίνει περιήγηση και συμπλήρωση στοιχείων από τον αυτοαπογραφόμενο. Στο άνω δεξιό τμήμα της οθόνης υπάρχει η επιλογή «Βοήθεια» όπου υπάρχουν χρήσιμες πληροφορίες.

Στο άνω τμήμα της οθόνης εμφανίζονται τα δελτία και οι ενότητες στις οποίες **πρέπει να συμπληρώσει ο αυτοαπογραφόμενος.** Θα πρέπει να γίνει περιήγηση και συμπλήρωση στοιχείων από τον αυτοαπογραφόμενο. Στο άνω δεξιό τμήμα της οθόνης **Δεξιά** υπάρχει η επιλογή «Βοήθεια» όπου υπάρχουν χρήσιμες πληροφορίες.

Η συμπλήρωση των πεδίων που ζητούνται γεωγραφικά στοιχεία γίνεται χρησιμοποιώντας τον «καταρράκτη». Πρέπει υποχρεωτικά να επιλεγεί πρώτα η Περιφερειακή Ενότητα και στη συνέχεια τα υπόλοιπα πεδία ή μόνο το τελευταίο πεδίο που είναι ο Οικισμός. Εναλλακτικά υπάρχει η δυνατότητα συμπλήρωσης των πεδίων πληκτρολογώντας ελεύθερο κείμενο, ωστόσο καλό είναι να γίνεται αυτό μόνο σε περιπτώσεις άγνοιας της επίσημης ονομασίας.

Για να συμπληρώσετε τα πεδία στα οποία Η συμπλήρωση των πεδίων που ζητούνται γεωγραφικά στοιχεία, χρησιμοποιήστε γίνεται χρησιμοποιώντας τον «καταρράκτη». Πρέπει υποχρεωτικά να επιλεγεί **Επιλέγεται** πρώτα την Περιφερειακή Ενότητα και στη συνέχεια τα υπόλοιπα πεδία ή μόνο το τελευταίο πεδίο (~~που είναι ο~~ Οικισμός). Εναλλακτικά, **μπορείτε να συμπληρώσετε τα πεδία** υπάρχει η δυνατότητα συμπλήρωσης των πεδίων πληκτρολογώντας ελεύθερο κείμενο. **Χρησιμοποιήστε την τελευταία δυνατότητα μόνο όταν δεν γνωρίζετε την επίσημη ονομασία.**, ωστόσο καλό είναι να γίνεται αυτό μόνο σε περιπτώσεις άγνοιας της επίσημης ονομασίας.

Με τα παραπάνω, φιλοδοξούμε να συμβάλουμε στον διάλογο που τώρα ανοίγει στη χώρα μας για την ανάγκη καλλιέργειας μιας νοοτροπίας σαφούς γραφής και απλής γλώσσας. Η χρήση της κατάλληλης γλώσσας έρχεται να προστεθεί ως συνιστώσα στη συζήτηση για τις ευκαιρίες αναδιάρθρωσης και ανάπτυξης της χώρας μας στην εποχή μετά την οικονομική κρίση και την πανδημία. Ανώτατος στόχος είναι η εξοικονόμηση χρόνου, ενέργειας και χρημάτων, καθώς και η βελτίωση της σχέσης του κράτους με τον πολίτη και των επιχειρήσεων με τον πελάτη.

Οι συνθήκες είναι πλέον ώριμες για παρεμβάσεις που θα στοχεύουν στην αποφυγή κακών πρακτικών όπως η παράλειψη αναφοράς σημαντικών πληροφοριών ή η παρουσίασή τους με τρόπο ασαφή, αόριστο ή αμφιλεγόμενο. Έτσι, θα αποφεύγονται παρανοήσεις και παρεξηγήσεις που συχνά συνεπάγονται χάσιμο παραγωγικού χρόνου για την παροχή επεξηγήσεων και διευκρινίσεων (οι οποίες θα είχαν αποφευχθεί αν το κείμενο ήταν εξ αρχής γραμμένο με σαφήνεια, πληρότητα και απλότητα).

Σαφής γραφή / απλή γλώσσα σημαίνει βελτιωμένη επικοινωνία. Βελτιωμένη επικοινωνία σημαίνει ασφάλεια στις συναλλαγές, ταχύτερη διεκπεραίωση εργασιών, αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση του πελάτη και κράτος που σέβεται τους πολίτες του. Τώρα που ο σχετικός διάλογος άνοιξε και πάλι, σε όλους εμάς –υπό όποια ιδιότητα ενεργεί ο καθένας (καταναλωτής, συναλλασσόμενος, πολίτης, δημόσιος λειτουργός, νομοθέτης, δικαστής κ.ο.κ.)– εναπόκειται να τον κρατήσουμε ανοιχτό!

ΘΕΜΑΤΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

της Ομάδας Ορολογίας του τμήματος ελληνικής γλώσσας

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2022

ΙΑΤΕ	ΕΝ	ΕΛ
3626335	European Union Drugs Agency / EUDA	Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Ναρκωτικά / EUDA
	Υπό σύσταση είναι ο εν λόγω οργανισμός που θα διαδεχτεί το Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας . Αρκετά γλωσσικά τμήματα αντιμετώπισαν δυσκολίες με τη μετάφραση, καθώς στη γλώσσα τους θα μπορούσε να δημιουργηθεί παρανόηση ότι πρόκειται για οργανισμό υπέρ των ναρκωτικών.	
3504352	aquatic food	προϊόν διατροφής υδρόβιας προέλευσης
	Σε πολλά έγγραφα έχει αποδοθεί «θαλάσσια προϊόντα διατροφής». Ωστόσο, με βάση τον ορισμό του δελτίου καθίσταται σαφές ότι δεν πρόκειται μόνο για θαλάσσια προϊόντα διατροφής [food products originating from species living/growing in the water (such food could be either flesh/meat (eg from fish or shellfish) but also includes any food product originating from aquatic plants or algae]. Έχει υποβληθεί σχετικό δελτίο στην ΟΤΟ (2022-001).	
3529843	metabolic conversion / to undergo metabolic conversion	μεταβολισμός / μεταβολίζομαι
	Να μην αποδίδεται ως «μεταβολική μετατροπή» ή με το ρήμα «μετατρέπομαι». Η ορθή απόδοση είναι «μεταβολισμός» και το ρήμα είναι «μεταβολίζομαι».	
1220965	value chain	αξιακή αλυσίδα
	Προτιμάται η απόδοση αυτή με βάση παλαιότερη απόφαση της ΟΤΟ (23/10/2015). Να αποφεύγεται η απόδοση «αλυσίδα αξίας», καθώς ενδέχεται να παρερμηνευτεί ότι έχει σχέση με τιμές.	
823481	drug trafficking	διακίνηση ναρκωτικών
	Με βάση επισημάνσεις που μας μεταφέρθηκαν από το Γραφείο Τύπου της Αντιπροσωπείας στην Αθήνα, συχνά αποδίδεται λανθασμένα «παράνομη διακίνηση ναρκωτικών». Ωστόσο, η απόδοση αυτή πρέπει να αποφεύγεται όταν δεν υπάρχουν στο πρωτότυπο τα επίθετα «illicit» ή «illegal», καθώς πρόκειται για πολιτικά ευαίσθητο ζήτημα.	
3626930	freight sharing	ναυλομερισμός
	Πρόκειται για μοντέλο σύμφωνα με το οποίο οι σιδηροδρομικές επιχειρήσεις διαφορετικών χωρών που συνεργάζονται για να προσφέρουν μια δεδομένη υπηρεσία μεταφοράς των εμπορευμάτων ενός πελάτη συνάπτουν μία μόνο πολυμερή σύμβαση με ενιαία τιμή για το σύνολο της υπηρεσίας και εν συνεχεία μερίζονται τον καταβαλλόμενο από τον πελάτη ναύλο. Να σημειωθεί ότι το «freight» άλλοτε σημαίνει «φορτίο» και άλλοτε «ναύλος» και ότι η ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου όρου είναι ότι αυτός που μοιράζεται τον ναύλο δεν είναι αυτός που τον καταβάλλει αλλά αυτός που τον	

	εισπράττει.	
361119	price signal	μήνυμα τιμών
	Σύμφωνα με απάντηση που λάβαμε μέσω του ΕΔΟ από τον κ. Καραμάνη (Καθηγητή Λογιστικής, Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης των Επιχειρήσεων, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών), η πλέον δόκιμη απόδοση του όρου είναι «μήνυμα τιμών».	
752896 , 1477164	salvage at sea	ναυαγιαίρεση
	<p>Ο όρος αφορά αποκλειστικά το πλοίο και το φορτίο του, όχι τους επιβαίνοντες, με βάση την παρακάτω διάκριση:</p> <ul style="list-style-type: none"> - εργασία διάσωσης (ανέλκυσης) πλοίου που ναυάγησε ή του φορτίου του = ναυαγιαίρεση / ναυαγιαίρεση - παροχή βοήθειας σε πλοίο ή πρόσωπο που κινδυνεύει στη θάλασσα = θαλάσσια / επιθαλάσσια αρωγή <p>Οι δύο όροι επίσης διακρίνονται από το γεγονός ότι η (επι)θαλάσσια αρωγή αφορά τη διάσωση του πλοίου ενόσω βρίσκεται σε κίνδυνο ενώ η ναυαγιαίρεση τη διάσωση των υπολειμμάτων του πλοίου και του φορτίου του μετά το ατύχημα.</p> <p>Για την ιστορική εξέλιξη του όρου, βλ. το λήμμα «Ναυαγιαίρεση» στη Βικιπαίδεια.</p> <p>Το θεσμικό πλαίσιο καθορίστηκε με τη Σύμβαση των Βρυξελλών, του 1910, "περί ενοποιήσεως κανόνων τινών περί θαλασσίας αρωγής και ναυαγιαίρεσεως", ΙΑΤΕ:807699 Όπως αναφέρεται στη Βικιπαίδεια, η ναυαγιαίρεση μπορεί να έχει τρεις σημασίες: α) ανάληψη διάσωσης ναυαγήσαντος πλοίου ή φορτίου, β) ανάληψη διάσωσης υπολειμμάτων του ναυαγήσαντος πλοίου ή φορτίου και γ) δόλια ή ηθελημένη (αναγκαστική) καταστροφή (μερική ή ολική) του πλοίου. Σε κάθε περίπτωση, ο όρος αφορά το πλοίο, το φορτίο και μηδέποτε τους επιβαίνοντες.</p>	

